

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Lasten mielipiteitä julkisten varojen käytöstä

Kysely 10–17-vuotiaille

Talouspolitiikka

Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2022:72

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2022:72

Lasten mielipiteitä julkisten varojen käytöstä

Kysely 10–17-vuotiaille

Heidi Järvenpää

Valtiovarainministeriö Helsinki 2022

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Valtiovarainministeriö

CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-367-089-1

ISSN pdf: 1797-9714

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2022

Lasten mielipiteitä julkisten varojen käytöstä Kysely 10–17-vuotiaille

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2022:72		Teema	Talouspolitiikka
Julkaisija	Valtiovarainministeriö		
Tekijä	Järvenpää, Heidi		
Kieli	suomi	Sivumäärä	60

Tiivistelmä

Valtiovarainministeriö koordinoi kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelman toimenpiteen 25, jonka selvityshankkeessa tarkasteltiin kuntien ja hyvinvointialueiden toteumatietojen seurannan ja raportoinnin kehittämistä sekä niiden oman lapsibudjetointityön vahvistamista.

Osana hanketta 10–17-vuotiaille lapsille tehtiin sähköinen kysely, jossa kysyttiin lasten mielipiteitä julkisten varojen käytöstä valtiolla, kunnissa ja jatkossa myös hyvinvointialueilla. Kysely oli avoinna 2.–20.5.2022. Kyselyyn tuli lähes 7 000 vastausta. Kyselyyn vastattiin täysin anonyymisti, joten vastaajien henkilöllisyyttä ei ole voitu todentaa.

Lasten mielestä julkista rahoitusta pitäisi ohjata enemmän harrastuksiin ja vapaa-aikaan, kouluun ja oppimiseen sekä terveyteen ja hyvinvointiin. Vastaajien runsas määrä kertoo siitä, että lapset haluavat osallistua ja heillä on mielipiteitä talouteen liittyvistä teemoista.

Vastaukset antavat tietoa kansanedustajille, aluevaltuutetuille ja kunnanvaltuutetuille siitä, mihin asioihin lapset kohdentaisivat julkista rahoitusta. Myös valtionhallinnon, hyvinvointialueiden ja kuntien viranhaltijat voivat hyödyntää lasten vastauksia esimerkiksi osana lapsivaikutusten arviointia. Vastausten suuri määrä kannustaa lapsivaikutusten arvioinnin yhteydessä kysymään lapsilta näkemyksiä ja mielipiteitä, kun päätöksellä on merkittäviä vaikutuksia lapsiin ja nuoriin.

Asiasanat talouspolitiikka, lapsen oikeudet, lapsipolitiikka, osallisuus, osallistaminen, julkinen talous

ISBN PDF 978-952-367-089-1 **ISSN PDF** 1797-9714

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-089-1>

Barnens åsikter om användningen av offentliga medel

Enkät till 10–17 åringar

Finansministeriets publikationer 2022:72		Tema	Finanspolitiken
Utgivare	Finansministeriet		
Författare	Järvenpää, Heidi		
Språk	finska	Sidantal	60

Referat

Finansministeriet ansvarar för samordningen av åtgärd 25 i planen för genomförande av den nationella barnstrategin. Ett projekt inom ramen för åtgärden har utrett möjligheterna att utveckla uppföljningen och rapporteringen av utfallsuppgifterna för kommunerna och välfärdsområdena och att stärka kommunernas och välfärdsområdenas arbete med barnbudgetering.

Som ett led i projektet fick barn i åldern 10–17 år besvara en elektronisk enkät med frågor om deras åsikter om statens, kommunernas och i fortsättningen även välfärdsområdenas användning av offentliga medel. Enkäten var öppen den 2–20 maj 2022. Enkäten fick allt som allt närmare 7 000 svar. Enkäten var helt anonym, det vill säga respondenterna har inte styrkt sin identitet.

Barnen anser att mera offentlig finansiering bör styras till hobby- och fritidsverksamhet, utbildning och inläring samt hälsa och välbefinnande. Det stora antalet respondenter vittnar om att barnen vill delta och att de har åsikter om ekonomiska frågor.

Svaren ger ledamöterna i riksdagen, välfärdsområdesfullmäktige och kommunfullmäktige information om hur barn skulle rikta offentlig finansiering. Även tjänstemän inom statsförvaltningen, välfärdsområdena och kommunerna kan utnyttja barnens svar till exempel vid bedömningen av konsekvenserna för barn. Det stora antalet svar uppmuntrar till att be barnen om synpunkter och åsikter när ett beslut har betydande konsekvenser för barn och unga.

Nyckelord finanspolitiken, barnets rättigheter, barnpolitik, delaktighet, delaktiggörande, offentlig ekonomi

ISBN PDF 978-952-367-089-1 **ISSN PDF** 1797-9714

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-089-1>

Children's opinions about the use of public funds Survey for 10–17-year-olds

---

Publications of the Ministry of Finance 2022: 72	Subject	Economic Policy
Publisher Ministry of Finance		
Author Järvenpää, Heidi	Pages	60
Language Finnish		

Abstract

The Ministry of Finance is coordinating measure 25 of the implementation plan for the National Child Strategy. A study relating to this measure examined the development of the monitoring and reporting of outcome data in municipalities and wellbeing services counties, and promoting their child-oriented budgeting efforts.

As part of the project, an electronic survey was addressed to 10–17-year-old children to chart their opinions on the use of public resources in central government, local government and, in future, in wellbeing services counties. The survey was open from 2 to 20 May 2022. Almost 7,000 children responded to the survey. Responding to the survey was completely anonymous, which means that the identity of the respondents cannot be verified.

Children are of the opinion that public funding should be allocated more to hobbies and leisure time, school and learning, as well as health and wellbeing. The high number of respondents indicates that children want to participate and they have opinions on economic themes.

Their responses provide information to MPs, county councillors and local councillors about how children would allocate public funding. Public officials working in central government, wellbeing services counties and local government can also use the responses, for example, as part of child impact assessment processes. In the context of child impact assessment, the high number of responses provides encouragement to ask children about their views and opinions when a decision will have a significant impact on children and young people.

Keywords economic policy, rights of the child, child policy, participation, inclusion, public finances

---

ISBN PDF 978-952-367-089-1 **ISSN PDF** 1797-9714

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-089-1>

Sisältö

1	Raportin lähtökohdat	7
1.1	Lapsen oikeus tulla kuulluksi	7
1.2	Kyselyn ja siihen vastanneiden taustatiedot	10
1.3	Raportin rakenne	11
2	Lasten näkemyksiä kohteista, joihin pitäisi käyttää enemmän julkista rahaa	12
2.1	Harrastukset ja vapaa-aika	13
2.2	Koulu ja oppiminen.....	15
2.3	Terveys ja hyvinvointi	17
2.4	Ympäristö	18
2.5	Lasten ja lapsiperheiden tukeminen.....	19
2.6	Muut lasten esille nostamat asiat	20
3	Lasten näkemyksiä aliedustetuista lapsiryhmistä julkisen rahan käytössä	24
4	Lasten osallistuminen päätöksentekoon	28
4.1	Tavat joilla lapset ovat osallistuneet päätöksentekoon.....	28
4.2	Lasten ideoita keinoista, joilla lapset voi ottaa mukaan päätöksentekoon.....	30
4.3	Lasten näkemyksiä päätöksentekoon osallistumisen esteistä	35
5	Lasten neuvoja poliittisille päättäjille ja valtiovarainministerille	37
5.1	Lasten neuvoja poliittisille päättäjille	37
5.2	Lasten neuvoja valtiovarainministerille	39
6	Yhteenveto	43
	Lähteet	45
	Liitteet	47

1 Raportin lähtökohdat

Suomen ensimmäinen kansallinen lapsistrategia tehtiin Sanna Marinin hallituskaudella. Lapsistrategian tavoitteena on rakentaa lapsi- ja perhemyönteinen, lapsen oikeuksia kunnioittava Suomi (Kansallinen lapsistrategia 2021). Lapsistrategia laadittiin parlamentaarisessa komiteassa, joten strategialla on laaja eduskuntapuolueiden tuki. Lapsistrategian linjauksia jalkautettiin valtioneuvoston periaatepäätöksellä hyväksytyssä toimeenpanosuunnitelmassa, johon kuului valtiovarainministeriön koordinoima toimenpide numero 25: Toteutetaan selvityshanke kuntien ja hyvinvointialueiden toteumatietojen seurannan ja raportoinnin kehittämiseksi sekä niiden oman lapsibudjetoitintyön vahvistamiseksi (Kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma 2021). Osana selvityshankeetta 10–17-vuotiaille Suomessa asuville lapsille tehtiin sähköinen kysely, jonka tuloksiin tämä raportti pohjautuu. Raportissa on esitetty kyselyn keskeisimmät havainnot ja lasten omat ideat. Raportissa on lisäksi hyödynnetty ajankohtaista kirjallisuutta ja muita soveltuvia lähteitä.

1.1 Lapsen oikeus tulla kuulluksi

Yhdistyneiden kansakuntien (YK:n) lapsen oikeuksien yleissopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsen oikeuksien sopimus on ollut Suomessa voimassa lain tasoisena vuodesta 1991 lähtien. Yleissopimuksen 12. artiklan mukaan lapsella on oikeus tulla kuulluksi asioissa, jotka koskevat häntä. Lisäksi lapsen näkemykset on otettava asianmukaisesti huomioon 12. artiklan mukaan:

1. Sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa lasta koskevilla asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.
2. Tämän toteuttamiseksi lapselle on annettava erityisesti mahdollisuus tulla kuulluksi häntä koskevilla oikeudellisissa ja hallinnollisissa toimissa joko suoraan tai edustajan tai asianomaisen toimielimen välityksellä kansallisen lainsäädännön menettelytapojen mukaisesti. (Yleissopimus lapsen oikeuksista.)

YK:n lapsen oikeuksien komitea on tulkinnut 12. artiklaa yleiskommentissaan vuonna 2009. Komitea on todennut, että sopimusvaltioiden tehtävänä on rohkaista lasta

muodostamaan vapaasti omia mielipiteitään sekä luoda ympäristö, jossa lapsi voi tulla kuulluksi. Lapsen oikeus esittää näkemyksiään on tärkeää, koska näin lapset voivat tuoda asioiden käsittelyyn merkittäviä näkökulmia ja kokemuksia. Lasten näkemykset pitäisi ottaa huomioon päätöksenteossa, politiikan suunnittelussa ja lakien sekä toimenpiteiden laatimisessa ja arvioimisessa. Tällaista prosessia kutsutaan osallistumiseksi. Komitea huomauttaa, että lasten kuulemisen lähtökohtana pitäisi olla tiivis vuoropuhelu lasten ja aikuisten välillä kaikilla lasten elämän kannalta keskeisillä alueilla. Komitea on lisäksi korostanut, että ketään lasta ei saa syrjiä osallistumisessa. (YK:n lapsen oikeuksien komitea 2009, kohdat 11–13 ja 75.)

Osallistumisen on oltava aina vapaaehtoista ja lapsi voi jättää käyttämättä oikeutensa osallistua. Lapsella on siis mahdollisuus, mutta ei velvollisuutta mielipiteensä ilmaisuun. (YK:n lapsen oikeuksien komitea 2009, kohdat 16 ja 134.) Stenvall (2021, 18) on määrittänyt osallisuuden kokemukseksi sekä joukkoon kuulumisesta että mahdollisuuksista vaikuttaa. Myös hän korostaa määritelmässään vapaaehtoisuutta. Osallisuutta ei voi pakottaa toteutumaan ulkopuolelta, vaan sille pitää antaa ja tarjota tilaa. Stenvall huomauttaa, että edelleen puuttuu standardeja siitä, mitä voidaan pitää osallisuutena poliittisissa prosesseissa ja millaisten reunaehtojen tulee toteutua, jotta voidaan todeta osallisuuden vaatimusten täyttyvän. Kehitystyötä standardien ja mallien osalta on kuitenkin tehty esimerkiksi oikeusministeriön Lasten ja nuorten ääni Euroopassa -hankkeen ja kansallisen lapsistrategian toimeenpanon avulla. (Stenvall 2021, 18–19.)

Lapsen oikeus tulla kuulluksi on laaja, sillä lapsella on oikeus ilmaista näkemyksiään kaikissa lasta koskevissa asioissa. YK:n lapsen oikeuksien komitean tulkinnan mukaan lasta on kuultava, jos käsiteltävänä oleva asia koskee lasta. (YK:n lapsen oikeuksien komitea 2009, kohta 26.) Päätöksentekijän on puolestaan annettava lapselle tietoa prosessin lopputuloksesta ja kerrottava, miten lapsen näkemys otettiin huomioon. Näin voidaan taata, ettei lapsen kuuleminen ole muodollisuus, vaan näkemykset otetaan aidosti huomioon. Komitea on myös korostanut, että sopimusvaltioiden tulee välttää näennäisiä tapoja, jotka joko rajoittavat lasten mahdollisuuksia ilmaista näkemyksiä tai joissa lapsia kuullaan mutta heidän näkemyksiään ei oteta asianmukaisesti huomioon. (YK:n lapsen oikeuksien komitea 2009, kohdat 45 ja 132.) Myös Stenvall (2021, 20) on korostanut, että olisi tärkeää tietää, miten lasten ja nuorten näkökulmat otettiin huomioon päätöksiä tehtäessä. Tarvitaan kuitenkin lisää tutkimustietoa, miten lapset ja nuoret ovat osallistuneet prosesseihin ja millaisia kokemuksia osallistumisesta on saatu (Stenvall 2021, 20).

Lapsen oikeuksien komitea on nostanut esiin, että lapsille tarjotaan usein osallistumismahdollisuuksia yhteisöjen kautta, kuten paikallisten nuorisoparlamenttien ja lasten kunnantaluustojen. Kansallisella ja alueellisella tasolla puolestaan toimii nuorisoparlementteja ja -valtuustoja. (YK:n lapsen oikeuksien komitea 2009, kohdat 127 ja 129.) Suomessa toimii lasten ja nuorten vaikuttamiskanavia, joissa lapset ja nuoret voivat ilmaista näkemyksiään

ja näin pyrkiä vaikuttamaan päätöksentekoon. Kuntien nuorisovaltuustoista on säädetty kuntalaissa (410/2015), jotta nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet voidaan varmistaa. Laki hyvinvointialueesta (611/2021) määrittelee, että aluehallituksen on asetettava nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä. Nuorisolaissa (1285/2016) on puolestaan tarkemmin säädetty nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta, sillä lain tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Lapsen oikeuksien komitea on kuitenkin huomauttanut, että tällaiset rakenteet mahdollistavat muodollisen edustuksellisen osallistumisen, minkä pitäisi olla vain yksi keino toteuttaa 12. artiklaa. Komitea esittää huolensa siitä, että paikallisyhteisöjen toimintaan voi osallistua vain suhteellisen pieni määrä lapsia, joten tarvitaan muitakin osallistumisen vaihtoehtoja. (YK:n lapsen oikeuksien komitea 2009, kohta 127.)

Osana lapsivaikutusten arviointia voidaan tarjota lapsille ja nuorille osallistumisen mahdollisuus. Iivonen ja Pollari (2022b, 14) ovat määrittäneet lapsivaikutusten arvioinnin niin, että sillä selvitetään päätöksen tai toiminnan vaikutuksia lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen. Vaikutus tarkoittaa tässä yhteydessä tietyn päätöksen tai toiminnan seurauksena tapahtunutta muutosta. Lasten osallistumiseen kuuluu lasten ja nuorten näkemysten selvittäminen sekä niiden huomioon ottaminen. Lasten kuulemisen kautta voidaan muodostaa riittävää tietopohjaa ja toteuttaa lasten ja nuorten oikeutta tulla kuulluksi sekä vaikuttaa heitä itseään koskeviin asioihin. (Iivonen & Pollari 2022b, 24.)

Lapsille ja nuorille voidaan tarjota osallistumisen mahdollisuuksia lukuisten eri tapojen kautta. Esimerkiksi kunnissa ja hyvinvointialueilla kuuleminen voidaan toteuttaa päiväkotien, koulujen, oppilaitosten, nuorisotoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköiden ja ammattilaisten kanssa yhteistyössä. Myös kansalaisjärjestöjen osaamista ja verkostoja voi hyödyntää. Lasten ja nuorten vaikuttajaryhmillä, kuten lasten parlamenteilla ja nuorisovaltuustoilla, on kokemusta, tietoa ja osaamista, jota voidaan hyödyntää. Lisäksi voidaan kuulla kokemusasiantuntijoita jostain tietyistä teemasta. Mikäli halutaan tavoittaa suuri joukko lapsia ja nuoria, niin tällöin voidaan käyttää verkkopohjaisia kyselyitä. Kuulemisessa on huomioitava eri-ikäiset ja erilaisista taustoista tulevat lapset ja nuoret, jotta esimerkiksi muulla tavoin kuin puheella kommunikoivien lasten ääni tulee kuulluksi. (Iivonen & Pollari 2022a, 25–26; Iivonen & Pollari 2022b, 24–25.)

Lasten osallistumisesta on tehty erilaisia oppaita viime vuosina. Osana lapsistrategian toimeenpanoa on valmistunut Lapsivaikutusten arvioinnilla parempia päätöksiä kunnassa (Iivonen & Pollari 2022b), Lapsivaikutusten arvioinnilla parempia päätöksiä – Lapsivaikutusten arviointi, lapsibudjetointi sekä lapset ja nuoret tiedontuottajina hyvinvointialueella : Ohjeistus hyvinvointialueiden päättäjille, nuorisovaltuustoille ja viranhaltijoille

(Iivonen & Pollari 2022a), Lapsivaikutusten arvioinnin käsikirja lainvalmistelijoille (Iivonen & Pollari 2021) ja Lasten kuulemisen käsikirja lainvalmistelijoille (Stenvall, Tiitinen, Saarinen, Pollari & Sirtamo 2021). Nämä oppaat ja käsikirjat tarjoavat konkreettisia työkaluja lapsivaikutusten arviointiin ja lasten osallistumiseen.

1.2 Kyselyn ja siihen vastanneiden taustatiedot

Valtiovarainministeriö ja kansallinen lapsistrategia toteuttivat 10–17-vuotiaille Suomessa asuville lapsille sähköisen kyselyn lasten mielipiteistä koskien julkisten varojen käyttöä (Liite 1). Kysely oli avoinna 2.–20.5.2022. Kyselyyn vastattiin täysin anonymisti joko suomeksi tai ruotsiksi. Kyselyyn tuli yhteensä 6 829 vastausta, joista 6 739 henkilöä kertoi ikänsä puolesta kuuluvansa kyselyn kohderyhmään 10–17-vuotiaat. Analyysissa ei huomioitu vastauksia, jotka eivät kuuluneet kohderyhmään. Kyselyn anonymin luonteen takia on mahdollista, että kyselyyn on vastannut henkilöitä, jotka eivät todellisuudessa kuuluneet kohderyhmään. Kysely ei myöskään perustunut otantaan, vaan oli vapaasti saatavilla ollut verkkokysely.

Kyselyyn tuli vastauksia enemmän tytöiltä kuin pojilta. Kyselyyn vastasi 3 356 tyttöä (50,3 %) ja 2 822 poikaa (42,3 %). Kolme prosenttia vastaajista ilmoitti sukupuolekseen muu ja 4,4 prosenttia ei halunnut kertoa sukupuoltaan. Kyselyyn vastasi eniten 13–15-vuotiaita (44,7 %). Toiseksi eniten vastauksia tuli 10–12-vuotiailta (40,1 %). 16–17-vuotiaita vastasi kyselyyn 15,2 %. Vastaajien ikähaarukka voi kertoa siitä, että kyselystä levitettiin enemmän tietoa peruskouluissa kuin toisen asteen oppilaitoksissa.

Vastaajista suurin osa (46,9 %) kertoi asuvansa pienessä kaupungissa. Toiseksi eniten vastaajia asui maaseudulla (39,5 %). Suuressa kaupungissa kertoi asuvansa 13,6 % vastaajista. Lapset määrittivät kyselyssä itse, onko kyse esimerkiksi suuresta vai pienestä kaupungista. Valtiovarainministeriö ja kansallinen lapsistrategia eivät keränneet tietoa, missä kunnissa tai missä päin Suomea vastaajat asuivat.

Kyselyssä oli mukana monivalinta- ja avokysymyksiä. Kysely saattoi olla osalle lapsista haastava, sillä avokysymyksiin vastattiin vähemmän kuin monivalintakysymyksiin. Toisaalta vastaajien suuri määrä vahvistaa sen, että lapset haluavat osallistua ja heillä on mielipiteitä taloudesta ja julkisten varojen käytöstä.

Lasten kyselyssä käytettiin pohjana Lastensuojelun Keskusliiton vuoden 2015 kyselyä, joka toteutettiin osana kansainvälistä selvityshanketta. Lastensuojelun Keskusliitto toteutti kyselyn verkkosivuillaan ja informoi kyselystä Keskusliiton yhteistyökumppaneita. Kyselyyn vastasi tuolloin kaikkiaan 499 lasta ja nuorta. Kyselyn tuloksista julkaistiin ”Älkää säästäkö tyhmästi lastenne kustannuksella” – Lasten ja nuorten mielipiteitä hallituksen

rahankäytöstä -raportti. Lastensuojelun Keskusliiton kyselyn mukaan lasten mielestä hallituksen pitäisi käyttää enemmän rahaa 1) kouluun ja opiskeluun, 2) harrastuksiin ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin, 3) turvallisuuteen, 4) lastensuojeluun ja lapsiperheiden tukemiseen ja 5) terveydenhuoltoon (Heinonen, Hipp, Lavikainen, Martiskainen, Muuronen & Pollari 2015).

Valtiovarainministeriön ja lapsistrategian sähköinen kysely lähetettiin Manner-Suomen kuntien kirjaamoihin ja Oppiva-verkoston kautta 32 kuntaan. Lisäksi tietoa välitettiin lapsi- ja perhejärjestöjen ja muuten kohderyhmää lähellä olevien tahojen, kuten Nuorisovaltuustojen liiton ja Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liiton, kautta. Vastaajajoukko on erilainen, joten valtiovarainministeriön ja Lastensuojelun Keskusliiton kyselyiden tuloksia ei voi suoraan verrata keskenään. Lisäksi on hyvä huomioda, että Lastensuojelun Keskusliiton kysely keskittyi hallituksen rahankäyttöön, kun valtiovarainministeriön ja lapsistrategian kyselyssä kohteena oli koko julkisen sektorin (valtion, kuntien ja jatkossa myös hyvinvointialueiden) rahankäyttö.

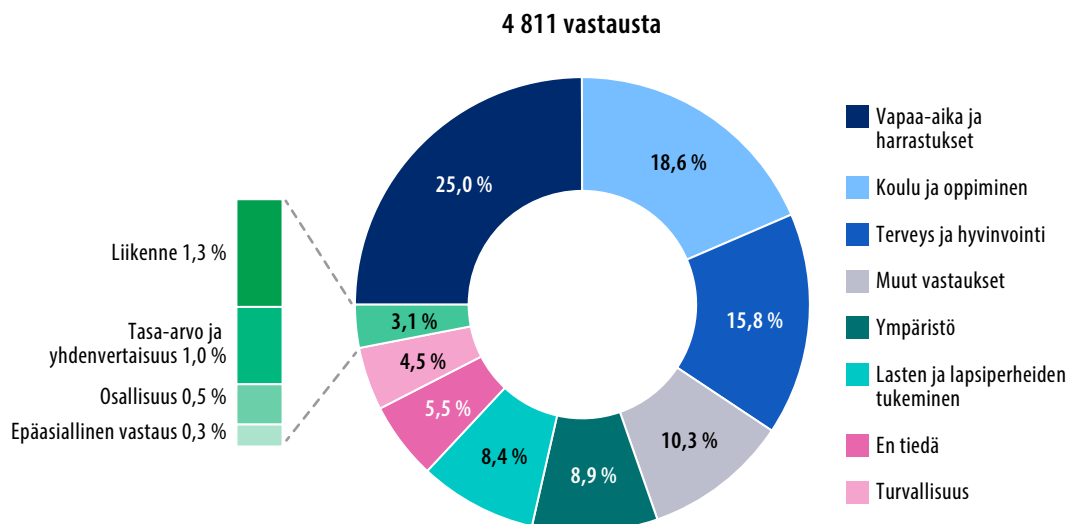
1.3 Raportin rakenne

Raportin luvussa kaksi käsitellään lasten mielipiteitä kohteista, joihin heidän mielestään pitäisi käyttää enemmän julkista rahoitusta. Lasten vastaukset on luokiteltu ja vastauksia esitellään luokittelun pohjalta. Kursivoidut tekstit ovat suoria lainauksia lasten vastauksista. Luvussa kolme kartoitetaan lapsiryhmiä, jotka ovat lasten mielestä aliedustettuja julkisen rahoituksen käytössä. Luku neljä keskittyy lasten osallistumiseen päätöksenteossa. Luvussa viisi käsitellään lasten neuvoja poliittisille päättäjille ja valtiovarainministerille. Luvussa kuusi tehdään yhteenveto. Raportin loppuun on koottu lähteet ja liitteet.

2 Lasten näkemyksiä kohteista, joihin pitäisi käyttää enemmän julkista rahaa

Lapsilta kysyttiin: ”Jos voisit valita yhden lapsiin liittyvän asian, johon pitäisi käyttää enemmän julkista rahaa, mikä se olisi?” Luvussa kaksi analysoidaan tämän kysymyksen 4811 avovastausta. Lasten vastaukset painottuvat kolmeen kategoriaan: harrastuksiin ja vapaa-aikaan (25,0 %), kouluun ja oppimiseen (18,6 %) sekä terveyteen ja hyvinvointiin (15,8 %). Lasten vastausten tarkempi jakautuminen kategorioittain on esitelty raportin lopussa (Liite 2). Lapset lähestyivät kysymystä heidän omasta arkisesta elämäntilanteestaan käsin, mikä näkyy siinä, että lapset nostivat esiin hyvin konkreettisia asioita. Kysymys saattoi olla osalle lapsista haastava, sillä 5,5 % vastaajista sanoi, etteivät he tiedä, mihin julkista rahaa voisi käyttää enemmän. Kyselyn vastauksista 0,3 % jätettiin huomioimatta analyysissä, sillä vastaukset olivat sisällöltään epäasiallisia, kuten rasistisia, eivätkä ne liittyneet kyselyyn.

Kuvio 1. Lasten vastausten jakautuminen kysymykseen: ”Jos voisit valita yhden lapsiin liittyvän asian, johon pitäisi käyttää enemmän julkista rahaa, mikä se olisi?”

2.1 Harrastukset ja vapaa-aika

Joka neljäs kysymykseen vastannut lapsi käyttäisi enemmän julkista rahaa harrastuksiin ja vapaa-aikaan. Lapset painottivat vastauksissaan yleisesti harrastuksia ja lapsille sekä nuorille suunnattua tekemistä. Näin vastasi lähes 46 % tähän kategoriaan vastanneista. Toiseksi eniten vastauksissa painottuivat liikuntatilat ja -välineet (19,9 %), kolmantena vapaa-ajanviettopaikat (12,7 %) ja neljäntenä urheilu ja erilaiset urheilulajit (12,2 %). Lasten vastauksista huomattava osa kohdistui liikunnallisiin harrastuksiin. Kirjastoon, lukemiseen ja kulttuuriharrastuksiin panostaminen mainittiin vain muutamissa vastauksissa.

Lapset sanoivat, että harrastusmahdollisuuksia pitäisi olla enemmän, jotta vapaa-ajalla olisi mielekästä tekemistä. Lapset toivoivat liikunnallisia harrastuksia, joissa ei tarvitse kilpailla ja jotka eivät edellytä aiempaa urheilutaustaa. Vastauksissa korostui, että harrastuksissa pitäisi huomioida lasten toiveet. Lapset myös toivoivat vapaa-ajalle tekemistä, kuten lisää kerhoja, leikkipuistoja ja nuorisotiloja. Myös pienemmille paikkakunnille toivottiin enemmän harrastusmahdollisuuksia.

Harrastukset ja lasten toiveet, lapsuus määrittää koko elämän joten siihen on tärkeä panostaa.

Lasten harrastukset, sellaset missä ei aina tarttis kilpailla.

Vanhemmille lapsille tekemistä, en itsekään ole kuin 10-vuotias mutta ei ole hauskaa kun vanhimmat hengaavat ostoskeskuksissa tai muussa.

Lisää harrastuksia maaseudunkin alueille, ettei tarvitse lähteä aina kaupunkiin harrastamaan.

Vapaa-ajalle enemmän tekemistä. Pienissä kaupungeissa ja pikkupaikoissa paikat menee aikaisin kiinni ja sitten tulee notkuttua ulkona ja jopa kielleyissä paikoissa.

Lasten mielestä julkista rahaa pitäisi käyttää liikuntatiloihin ja -välineisiin. Lapset ehdottivat mm. uimahalleja, jalkapallokenttiä, frisbeegolfratoja, skeitti- ja skuuttiramppeja sekä kiipeilypuistoja. Lapset toivoivat, että kunnilla ja seuroilla olisi parempia liikuntavälineitä. Joissain vastauksissa lapset mainitsivat, että liikuntapaikkojen pitäisi olla maksuttomia. Lasten vastausten perusteella voi todeta, että lapset ovat kiinnostuneita monenlaisista liikunnallisista harrastuksista.

Turvallisia paikkoja missä voi liikkua vapaasti esim. Jalkapallokenttä.

Piha paikka jossa voi olla kavereiden kanssa ja pelata esim. Koripalloa tai pomppua.

Ulkoliikunta kenttiä mitkä on ilmasia ja myös palloja niihin.

Liikuntapalveluihin esim.uimahalliin kunnalta kolmen kerran lippu.

Vastaajat käyttäisivät lisää rahaa vapaa-ajanviettopaikkoihin, joissa lapset ja nuoret voisivat viettää aikaa koulun jälkeen, iltaisin ja viikonloppuisin. Lapset ehdottivat sisä- ja ulkotiloja, joissa voisi tavata muita samanikäisiä. Useassa vastauksessa korostuikin toive kaverien saamisesta. Lisäksi vastauksissa mainittiin, että jos kohtaamispaikkoja olisi enemmän, niin aikaa ei tarvitsisi viettää esimerkiksi kauppakeskuksissa. Vastauksissa todettiin myös, että nuorisotiloihin pitäisi käyttää enemmän rahaa.

Kohtaamispaikkoja erilaisille nuorille, kaikkien kotona ei ole välttämättä turvallista olla, tarvitaan turvallisia tiloja nuorille viettää aikaa, niin ei tarvitsisi "kylillä" pyöriä.

Hengailupaikat joissa on lämmin ja sateensuoja.

Varmaan uusien turvallisten olotilojen ja paikkojen rakentaminen. Kuten vaikka nuorisotilat tai jonkinlaiset puistot.

Lasten vastauksissa korostui toive maksuttomista ja tuetuista harrastuksista, jotta perheen taloudellinen tilanne ei vaikuttaisi lasten harrastusmahdollisuuksiin. Eninteen mainintoja sai lapsille kokonaan maksuttomat harrastukset, mutta joissain vastauksissa ehdotettiin myös, että lasten harrastamista voitaisiin tukea taloudellisesti. Lasten vastauksissa korostui toive yhdenvertaisista harrastusmahdollisuuksista.

Kaikki lapset voisi harrastaa tasapuolisesti mitä haluavat ilman, että se on rahasta kiinni.

Että kaikilla lapsilla olisi mahdollisuus valita kalliimpiakin harrastuksia. Esimerkiksi ratsastus, jalkapallo tai kokkikerho.

Lapsille harrastuksia joihin pienituloiset voisivat myös osallistua tai saada rahallista tukea jotta pääsevät osallistumaan. Esim. jalkapallo harrastus, jossa tarkoitus ei ole osallistua kilpailuihin/peleihin vaan jossa tärkeintä on liikunnan harrastaminen eikä kilpailu.

2.2 Koulu ja oppiminen

Kaikkiaan 18,6 % vastanneista panostaisi enemmän kouluun ja oppimiseen. Lasten vastauksissa useimmiten mainittiin kouluruokaan panostaminen (31,0 %). Toisena mainittiin yleisesti koulu (28,6 %) ja kolmantena opetus (11,2 %). Lasten vastauksissa oli paljon hajontaa, sillä myös oppimateriaalit, koulun piha, koulurakennus, opettajat, varhaiskasvatus, luokkaretket, koulukuljetukset ja koulukiusaamisen ehkäisy mainittiin vastauksissa.

Lasten mielestä rahaa pitäisi käyttää monipuolisempaan ja laadukkaampaan kouluruokaan. Lapset eivät esittäneet toiveita ruokalajien suhteen, vaan toivoivat yleisesti maukkaampaa, lapsille sopivaa ruokaa. Muutamissa vastauksissa kouluun ehdotettiin tarjolle myös välipaloja, kuten hedelmiä. Lasten mielestä koulupäivät ovat välillä pitkiä ja jos ruoka ei ole täyttävää, niin oppiminen on silloin haastavampaa. Toiseksi eniten vastauksissa mainittiin yleisesti kouluun panostaminen. Näissä vastauksissa toivottiin kouluille enemmän rahaa ja panostuksia mm. koulun viihtyvyyteen. Vastauksissa tuotiin myös ilmi, että kaikilla lapsilla pitäisi olla oikeus käydä koulua.

Kaikkien lapsien täytyisi saada parempaa ja monipuolisempaa kouluruokaa, johon tulisi käyttää enemmän rahaa.

Kouluruoka vaikka se on ilmaista niin laadun pitäisi silti olla parempaa. Esim leipää pitäisi olla tarjolla ja monipuolisempaa ruokaa.

Kaikkien pitäisi saada käydä koulua.

Hieman lisää rahaa koululle, jotta pystytään korjaamaan asioita, joihin koululla ei ole varaa ja jotka voi tukea lapsia.

Opetuksen osalta lapset ehdottivat ryhmäkokojen pienentämistä ja oppilaiden tukemista. Kouluihin toivottiin enemmän erityisopettajia ja koulunkäynninohjaajia. Vastaajat ehdottivat muutoksia myös oppiaineisiin. Muutamissa vastauksissa ehdotettiin uskonnon opetuksen uudistamista niin, että oppilas saisi itse valita, osallistuuko uskonnon vai elämäntiedon opetukseen. Myös raha-asioihin liittyvää opetusta ehdotettiin muutamissa vastauksissa. Yksi vastaaja ehdotti terveystiedon seksuaali- ja sukupuoliopetuksen uudistamista. Lisäksi lapset ehdottivat, että opettajiin pitäisi käyttää enemmän julkista rahaa. Kyselyn ajankohtana noin 20 000 opettajaa oli lakossa kymmenessä eri kaupungissa, mikä on voinut vaikuttaa lasten vastauksiin (Yle Uutiset 2.5.2022).

Kouluun lisää pienryhmiä, aikuisia, avustajia ja että saa apua.

Pienempiä ryhmäkokoja perusopetukseen ja lisää tukea oppitunneille esim. koulunkäynninohjaajia.

Uskonnollisen opetuksen edistämiseen. Mielestä koulussa kaikilla pitäisi olla ensisijaisesti elämäkatsomustietoa, jollei ole jossakin muussa uskonnossa.

Enemmän rahaa koululle jotta opettajat voi saada enemmän palkkaa eivätkä lakkoile niin paljon.

Lapset käyttäisivät enemmän julkista rahaa myös oppimateriaaleihin ja koulutarvikkeisiin. Kouluun ehdotettiin hankittavaksi mm. uusia koulukirjoja, tietokoneita, leluja ja askartelusekä liikuntavälineitä. Lapset ehdottivat koulun pihalle enemmän aktiviteetteja ja tekemistä. Myös pihojen leikkipaikkojen parannusta toivottiin. Vastauksissa korostui myös koulurakennusten kunnostaminen. Lapset ehdottivat esimerkiksi kouluun omaa kirjastoa ja liikuntasalia pienempiin kouluihin. Lisäksi sisäilman laatuun toivottiin parannuksia. Lapset tekivät ehdotuksia myös varhaiskasvatukseen panostamisesta. Lapset ehdottivat, että päiväkoteihin ja yleisesti varhaiskasvatuksen alalle pitäisi käyttää enemmän rahaa. Varhaiskasvatukseen liittyvät 23 vastausta on luokiteltu koulu ja oppiminen -kategoriaan.

Koulun pihalla voisi olla jotain, mikä rohkaisee ihmisiä olemaan aktiivisempia, sen sijaan, että oltaisi vain puhelimilla välitunneilla.

Nopeammin uudet koulut jos on homeessa esim.

Lapsien hoitokoteihin missä hoidetaan kun vanhemmat on töissä.

Lapset tekivät konkreettisia ehdotuksia, miten kiusaamista voisi ennaltaehkäistä ja miten siihen voisi puuttua. Lapset käyttäisivät lisää rahaa kiusaamisen valvontaan ja loisivat kiusaamistapauksiin selkeät säännöt. Yksi vastaaja ehdotti, että opettaja veisi lapsen koulu-terveydenhoitajalle, jos lasta on lyöty. Lisäksi lapset toivoivat enemmän luokkaretkiä ja panostuksia koulukuljetuksiin, kuten turvallisuuden lisäämistä koulumatkoilla.

Koulussa voisi olla asiantuntijoita, jotka seuraavat oppilaita, ettei ketän syrjittäisi, kiusattaisi jne.

Haluaisin että rahaa käytettäisiin enemmän siihen, että palkattaisiin ihmisiä kertomaan kiusaamisesta ja yksinäisyydestä koulun oppilaille.

2.3 Terveys ja hyvinvointi

Vajaa 16 % kaikista vastanneista käyttäisi enemmän julkista rahaa terveyteen ja hyvinvointiin. Lapset nostavat vastauksissaan esille erityisesti mielenterveyteen panostamisen. Näin sanoi 413 vastaajaa eli 54,3 % tähän kategoriaan vastanneista. Toiseksi eniten mainintoja sai yleisesti terveydenhuoltoon panostaminen (25,4 %) ja kolmantena hyvinvointiin panostaminen (10,6 %). Lastensuojelun mainitsi neljä prosenttia vastaajista. Muutamat vastaajat toivat esille, että sairaaloihin ja kouluterveydenhuoltoon tarvitaan panostuksia.

Mielenterveyden vahva painottuminen on merkittävää. Jos tarkastellaan analysoitavan kysymyksen kaikkia vastauksia, niin lähes joka kymmenes vastaaja mainitsi mielenterveyden asiana, johon pitäisi käyttää enemmän julkisia varoja. Lapset toivoivat, että mielenterveyden ennaltaehkäisyyn panostetaan ja hoitoon hakeutumisen kynnyistä madalletaan. Lapset toivat lisäksi esille, että apua pitäisi olla nykyistä kattavammin saatavilla ja jono-tusaikoja pitäisi lyhentää. Lisäksi ehdotettiin, että opetukseen voisi lisätä tunneoppitunteja ja kuraattorille voisi päästä ilman ajanvarausta koulupäivän aikana. Lapset perustelivat mielenterveyteen panostamista sillä, että lasten ja nuorten mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet ja hoitoon on nykyisin vaikeaa päästä.

Lapsia oikeasti kuunneltais ja lapset saisi apua mielenterveyteen liittyen, koska yleensä lapsien asioita ei pidetä yhtä vaikeina kuin aikuisilla tai sitten lapsia ei uskota jos he sanovat että heillä on huono olla, heidän luullaan valehtelevan että voi välttää koulua. Vaikka koulu onkin yksi syy mielenterveyden kannalta koska siellä ei yksin kertaisesti välitetä.

Mielestäni enemmän resursseja pitäisi panostaa siihen, että lapsille annetaan lisää työkaluja hyvän mielenterveyden tukemiseen! Minusta olisi myös erittäin tärkeää laskea avun hakemisen kynnyistä ja lyhentää jonoja esim.

Mielenterveyden huolto, en paljoa tiedä asian hoidosta ja kuinka paljon raha vaikuttaa, mutta mielenterveys pitää ottaa vakavasti ennen kun lapsi joutuu ambulanssilla sairaalaan itsemurhan tai jonkin muun itse aiheuttaman takia.

Mielenterveys palvelut ja se että nuorten mielenterveydestä kyseltäisiin enemmän koska monet nuoret eivät pidä syytään tarpeeksi isona hakea apua.

Terveydenhuollon osalta toivottiin panostuksia mm. yleisesti lasten terveyden edistämiseen ja terveydenhuollon henkilökuntaan, kuten lääkäreihin ja sairaanhoitajiin. Kevään mittaan julkisuudessa oli runsaasti keskustelua sairaanhoitajien palkkauksesta (esim. Helsingin Sanomat 1.4.2022). Hoitajien palkkakeskustelu näkyy muutamissa lasten vastauksissa. Yksittäisinä asioina lapset mainitsivat seksuaaliterveyden edistämisen ja transnuorten terveydenhoidon. Myös hyvinvoinnin osalta lapset mainitsivat, että hyvinvointiin

pitäisi panostaa. Osa lapsista erotteli fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin, mutta useimmat lapset mainitsivat yleisesti hyvinvoinnin edistämisen.

Että kaikilla olisi varaa käydä lääkärin luona, jos on vakava tapaus kyseessä.

Jos hoitajat saisivat asianmukaista palkkaa, useampi saisi apua nopeammin.

Lasten hyvinvointiin kuten oikeuteen kasvaa turvallisessa ympäristössä ja saada riittävästi tukea.

Lastensuojelu ei juuri korostunut lasten vastauksissa, sillä lastensuojelun mainitsi vain neljä prosenttia vastaajista. Näissä vastauksissa lapset mainitsivat sosiaalipalveluihin, lasten huostaanottoihin ja sijaiskotipaikkoihin panostamisen. Yksi vastaaja sanoi, että lapsia pitäisi suojella myös perheen sisäisiltä uhilta. Sairaaloihin panostamisen mainitsi kaksi prosenttia vastaajista. Lapset nostivat esiin, että julkista rahaa pitäisi käyttää lasten sairaaloihin ja lasten syöpätutkimukseen.

Muutammat lapset sanoivat, että kouluterveydenhuoltoon pitäisi panostaa enemmän. Lapset ehdottivat, että terveydenhoitaja, koulukuraattori tai koululääkäri olisi paikalla koulussa joka päivä. Lapset myös toivoivat, että kouluterveydenhuoltoon olisi paremmin aikoja tarjolla. Lapset mainitsivat yksittäisissä vastauksissa panostukset maksuttomaan ehkäisyyn, hammashuoltoon ja päihdetyöhön.

2.4 Ympäristö

Ympäristöön panostaisi enemmän vajaa 9 % vastanneista. Tässä kategoriassa erityisesti leikkipuistoihin ja -paikkoihin panostaminen nousi vahvasti esiin vastauksissa. Kaikkiaan 72,3 % ympäristöä koskevista vastauksista liittyi leikkipuistoihin ja -paikkoihin. Lapset toivoivat puistoihin lisää tekemistä, kuten leikkitelineitä ja leluja. Myös leikkipuistojen turvallisuus ja kunnostaminen nousivat vastauksissa esiin. Muutamissa vastauksissa toivottiin puistoja, joista löytyisi sopivaa tekemistä joko nuoremmille tai hieman vanhemmille lapsille. Leikkipuistojen lisäksi vastaajat käyttäisivät julkista rahaa myös muihin puistoihin, joissa esimerkiksi nuoret voisivat viettää aikaa.

Lähileikki puisto pitäisi kunnostaa.

Pienille lapsille enemmän leikkipaikkoja.

Ehkä puistoalueet/koulunpihat joissa voisi olla enemmän tekemistä myös nuorille eikä niin vain lapsipainoisia viihdykkeitä.

Se olisi puistojen tekemiseen ja parantamiseen jotta ihmiset olisi enemmän ulkona ja olisi kivaa puuha.

Vastauksissa painottuivat myös yleisesti julkisiin paikkoihin ja ympäristöihin panostaminen, kuten julkisten oleskelutilojen lisääminen. Muutamissa vastauksissa toivottiin lisää kauppoja. Myös uimarantoihin panostaminen ja esimerkiksi laitureiden kunnostaminen mainittiin vastauksissa. Kysely ajoittui toukokuuhun, joten ajankohta on voinut vaikuttaa siihen, että vastauksissa mainittiin myös uimapaikat. Myös ympäristön siisteyteen käyettäisiin lisää julkisia resursseja, jotta lapsilla olisi puhdas ja siisti ympäristö leikkimiseen ja pelaamiseen. Vastauksissa ehdotettiin mm. roskakorien ja wc-tilojen lisäämistä. Kuten muissakin kategorioissa, niin myös ympäristön osalta lasten ehdotukset olivat konkreettisia ja lähellä heidän omaa arkeaan.

Turvallisia ympäristöjä mm. Leikkimiseen, oppimiseen ja muuhun sellaiseen.

Asuinalueiden ympäristöstä huolehtiminen, muun muassa estetään tai siivotaan spray maaleja ja rikottuja paikkoja ja roskia ja muuta.

Kauppoihin pieniin kyliin.

2.5 Lasten ja lapsiperheiden tukeminen

Kaikkiaan 8,4 % vastaajista käyttäisi enemmän julkista rahaa lasten ja lapsiperheiden tukemiseen. Vastauksissa painottuivat erityisesti tuki välttämättömiin menoihin, kuten ruokaan, vaatteisiin, asumiseen ja terveydenhuoltoon. Useat lapset mainitsivat myös lelut osana muita välttämättömiä menoja. Vastauksissa painotettiin, että köyhistä lapsista ja heidän perheistään on pidettävä huolta.

Oikeus saada tukea, kun perheellä ei ole varaa ravintoon, vaatteisiin tai asuntoon.

Köyhien perheiden lapsille tavaroita, vaatteita, leluja yms esimerkiksi kierrätyksen kautta.

Köyhien lapsiperheiden lasten mahdollisuus olla samalla lähtöviivalla kaikkien kanssa.

Toiseksi eniten vastauksissa painottui yleisesti vähävaraisten ja köyhien lapsiperheiden tukeminen. Useat vastaajat ehdottivat, että perheitä tulisi avustaa rahallisesti. Lisäksi monet vastaajat mainitsivat, että lasten harrastustoimintaa tulisi tukea. Vastauksissa mainittiin myös kehitysavun lisääminen kehittyviin maihin. Yksittäisissä vastauksissa mainittiin lasten suojeleminen nälänhädältä tai lapsityöltä. Vastauksissa nimettiin myös yksittäisiä

lapsiryhmiä, kuten sijaishuollossa olevat lapset, erityislapset, vammaiset lapset sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvat lapset, jotka tarvitsevat tukea.

Tukea vähävaraisille lapsille harrastuksiin ja muihin kuluihin.

Ihmiset, jotka tulevat pakolaisina maahan. Näin pojan koulussa, jolla oli vain vanhat crocksit, ei sukkia.

Maailmassa on edelleen paljon huonoissa oloissa asuvia lapsia, niille pitäisi antaa parmpi elinympäritö.

Muutamissa vastauksissa mainittiin sosiaaliturvaetuudet ja syrjäytymisen ehkäisy. Sosiaaliturvan osalta panostuksia ehdotettiin muun muassa lapsilisään, yksinhuoltajien tukiin, asumistukeen ja opintotukeen. Muutamissa vastauksissa mainittiin lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy, johon ehdotettiin ratkaisuksi esimerkiksi panostuksia ehkäisevään nuorisotyöhön ja varhaiskasvatukseen. Viisi vastaajaa sanoi, että Ukrainaa ja erityisesti ukrainalaisia lapsia pitäisi tukea. Kyselyn ajankohtana Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan oli jatkunut lähes kolme kuukautta.

Lapsiperheille pitäisi antaa enemmän lapsilisää,tai niinku niille lapsiperheille joilla ei ole niin paljon rahaa ESIM.asuntoon,ruokaan ja harrastuksiin.

Palvelut yksinäisille ja syrjäytyneille nuorille.

Esim Ukrainan ja Venäjän väliseen sotaan Ukrainalaisille.

2.6 Muut lasten esille nostamat asiat

Turvallisuus

Vastaajista 4,5 % panostaisi lisää lasten turvallisuuteen. Näissä vastauksissa turvallisuutta lähestyttiin lapsen arkisen elinympäristön näkökulmasta. Vastaajat panostaisivat turvalliseen kotiin, leikkiympäristöön ja koulumatkoihin. Monissa vastauksissa mainittiin, että on pidettävä huolta erityisesti niistä lapsista, joiden kotona ei ole turvallista. Lisäksi lasten suojele väkivallalta, seksuaaliselta häirinnältä ja rasismilta mainittiin vastauksissa. Myös lasten turvallisuuden lisääminen sosiaalisessa mediassa nousi esiin yksittäisissä vastauksissa.

Jotta lapsilla olisi turvallista kotona oli perheen tilanne mikä tahansa.

Lasten elinalueen turvaaminen esim. leikkiuistot, koulumatkat sekä kodin asiat jne.

Se, että lapsia suojeltaisiin enemmän väkivallalta, ja hyväksikäytöltä.

Kiusaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen nousivat myös esiin. Vastauksissa ehdotettiin muun muassa kiusaamisvapaata aluetta, jossa voisi olla turvassa kiusaajilta. Myös avun ja tuen tarjoaminen kiusatuille lapsille ja nuorille korostui vastauksissa.

Varmaan turvallisuus kiusaamiselta, ahdistelulta ja muulta sellaiselta.

Kiusaamis vapaa-alue olisi hyvä kehittää. Sinne voisi tulla kiusaajilta turvaan.

Kiusaamisen ehkäiseminen, ammattiavun lisääminen kriisitilanteissa yms.

Puolustusvoimiin ja armeijaan panostaminen mainittiin muutamissa vastauksissa. Puolustus ei juurikaan noussut lasten vastauksissa esiin, vaikka kyselyn ajankohtana Suomi haki Nato-jäsenyyttä (Ulkoministeriö 17.5.2022). Lisäksi mediassa käytiin kevään aikana runsaasti ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua.

Liikenne

Kun lapsia pyydettiin nimeämään yksi asia, johon julkista rahaa pitäisi käyttää enemmän, niin vain 1,3 % vastaajista mainitsi liikenteen. Kun lapsia pyydettiin tarkastelemaan kysymystä oman kunnan tai asuinalueen näkökulmasta, niin silloin 10,5 % vastaajista mainitsi teiden ja liikenteen parantamisen (Aho & Penttilä 2022, 48).

Liikenteen osalta vastauksissa ehdotettiin panostuksia pyörä- ja kävelyteihin sekä julkiseen liikenteeseen. Vastauksissa korostui lasten toive liikenneturvallisuuden edistämisestä. Lisäksi vastauksissa ehdotettiin myös teiden kunnostamista ja maksuttomia linja-automatkoja lapsille.

Pyöräteitä/kävelyteitä kaupungeista maanteitä pitkin paikkoihin esim Porkkala.

Teille lisättäisiin enemmän suojateitä ja kevyenliikenteenväyliä.

Että esim. busseilla saisi kulkea ilmaiseksi lapset.

Vastauksissa toivottiin myös mopoilijoille ja pyöräilijöille aluetta, jossa voisi opetella ajamaan mopolla tai tekemään pyörällä temppuja. Muutamissa vastauksissa ehdotettiin erillisen moposuoran rakentamista. Moposuorista on tehty kuntalaisaloitteita, mutta suljettujen alueiden rakentaminen ei ole edennyt muun muassa vastuu- ja vakuutusksymysten takia (Yle Uutiset 18.1.2022).

Isoon tyhjään asfalttialueeseen koska moipoiliat/pyörällä temppuiliat kolaroivat liikenteessä koska ei ole hyvää paikkaa.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Yhteensä 1 % vastaajista käyttäisi enemmän julkista rahaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen. Vastauksissa tuotiin esiin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvat lapset ja nuoret sekä heidän oikeutensa. Vastaajien mielestä julkista rahaa voisi käyttää enemmän seksuaali- ja sukupuolikasvatukseen. Translasten ja -nuorten oikeuksien parantaminen mainittiin useammassa vastauksessa. Yksi vastaaja puolestaan ehdotti sukupuolineutraalisuuden edistämistä. Myös monikulttuurisuudesta ja erilaisista vähemmistöistä opettaminen nousivat esiin vastauksissa.

Lapsille ja nuorille kohdistettu sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen asioihin kohdistuvaa opetusta ja hyvinvointia edistävää toimintaa. Asioista opettamista ja niistä puhumista. Itse ryhmään kuuluvia vierailijoita puhumaan ja vastaamaan kysymyksiin.

Kertominen ja opetus lapsille tasa-arvosta. Esim sateenkaari perheet ja nuoret ovat ihmisiä siinä missä muutkin.

Rahaa pitäisi käyttää enemmän sateenkaarilasten tukemiseen ja kannustamiseen olla oma itsensä. Muutenkin tasa-arvo asioihin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota.

Yhdenvertaisuuden näkökulmasta vastauksissa nousi esiin lasten oikeus saada tietoa. Useammassa vastauksessa todettiin, että lapsille pitäisi tuottaa enemmän heille soveltuvaa tietoa. Vastauksissa korostui myös toive, että maailman tapahtumista, kuten Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan, välitetään tietoa lapsille.

Se asia olisi uutisten ja tosiasioiden ja tietojen kertomista lapsille.

Saada lapsille enemmän tietoa. Koulussa ei ole esimerkiksi puhuttu mitään Ukrainan ja Venäjän välisestä sodasta, joten mielestäni siitä pitäisi kertoa lapsille esimerkiksi koulussa. Moni luottaa tämän takia tik tokin antamaan informaatioon!

Osallisuus

0,5 % vastaajista sanoi, että lasten osallisuuden lisäämiseen pitäisi käyttää enemmän julkista rahaa. Näissä vastauksissa tuotiin esille, että lapsilla pitäisi olla mahdollisuus vaikuttaa ja tuoda omat mielipiteensä esille. Lisäksi vastaajat korostivat, että lapsia pitäisi kuunnella enemmän päätöksenteossa.

Lapsille paremmat mahdollisuudet vaikuttaa ja tuoda oma mielipide esille.

Lasten ja nuorten pitäisi saada ja pystyä paljon nykyistä helpommin ja monipuolisemmin vaikuttamaan mm. kunnan viihtyvyyteen ja sitä tukeviin hankintoihin, jotka houkuttelisivat nuoria jäämään kuntaan ja toisivat lapsille ja nuorille parempaa vapaa-ajan tekemistä.

Vaikka lapset ovatkin pieniä eikä ymmärrä kaikkea niin heitä pitäisi silti kuunnella.

Yksi vastaaja korosti, että lapsille pitäisi kertoa, miten heidän mielipiteensä ovat vaikuttaneet päätöksentekoon.

Siihen että kerrotaan lapsille mitä heihin liittyvää päätetään/onko tämän lailla kyseleyillä mitään vaikutusta päätöksen tekoon.

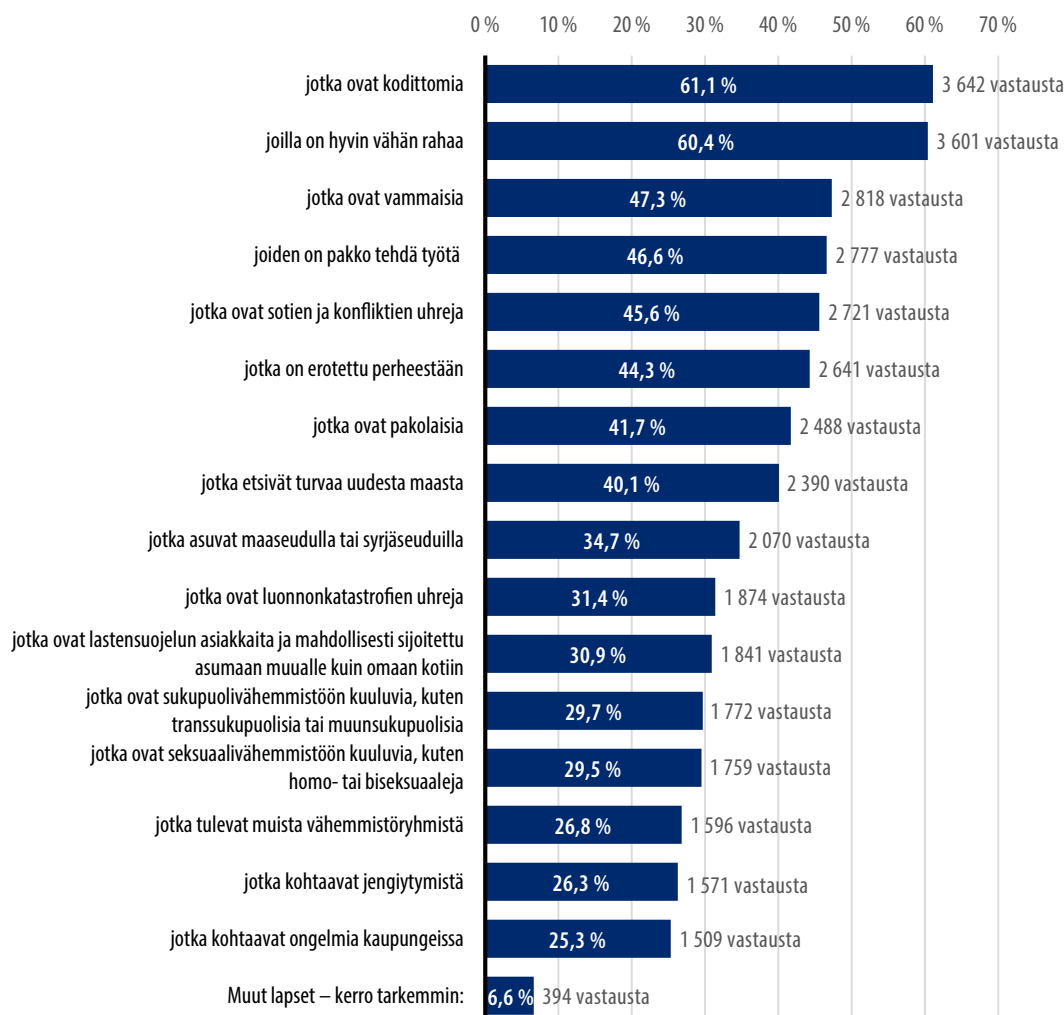
3 Lasten näkemyksiä aliedustetuista lapsiryhmistä julkisen rahan käytössä

Lapsilta kysyttiin myös näkemyksiä lapsiryhmistä, joihin heidän mielestään ei käytetä tarpeeksi julkista rahaa. Vastaaja pystyi valitsemaan niin monta lapsiryhmää kuin halusi. Vastausten joukosta painottuivat kaksi ryhmää: lapset jotka ovat kodittomia (61,1 %) ja lapset joilla on hyvin vähän rahaa (60,4 %).

Suomessa oli 189 alaikäistä lasta asunnottomissa perheissä vuonna 2021 (Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus 2022, 23). Asunnottomat lapset ja lapsiperheet saattavat majoittua tilapäisesti tuttavien tai sukulaisten luona. Jos syy asunnottomuuteen johtuu perheväkivallasta, niin tällöin perheen asuinpaikka voi olla ensi- tai turvakodissa, kunnes vakituisen asunto saadaan järjestettyä. Lastensuojelulaki (417/2007) velvoittaa kuntia ja jatkossa hyvinvointialueita järjestämään asunnottomalle perheelle tarpeen mukaisen asunnon. Laki mahdollistaa sen, että lapsien ja lapsiperheiden asunnottomuus jää yleensä lyhyeksi ajanjaksoksi. Jos asunnottomuutta tarkastellaan nuorten näkökulmasta, niin vuonna 2021 Suomessa oli 711 alle 25-vuotiasta asunnottomia. Nuorten asunnottomuus väheni 143 henkilöllä vuoteen 2020 verrattuna, mutta siitä huolimatta nuorten osuus oli 18 % kaikista asunnottomista. (Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus 2022, 7.)

Pienituloisissa lapsiperheissä eli 114 300 lasta vuonna 2020, mikä tarkoitti noin 11 prosenttia kaikista Suomessa asuvista lapsista. Pienituloisuuden määritelmä on, että lapsi asuu kotitaloudessa, jonka tulot jäävät alle 60 prosenttiin maan keskimmaisista tuloista. Kaikista lapsiperheistä toimeentulotukea sai 9,4 prosenttia eli noin 52 000 lapsiperhettä vuonna 2021. (Itla, Lapsiperheköyhyys datana.) Edellisen luvun lasten vastauksista kävi ilmi, että 8,4 % vastaajista panostaisi enemmän julkisia resursseja lasten ja lapsiperheiden tukemiseen. Vastausten perusteella voidaan todeta, että lapset kantavat huolta muiden ikäistensä toimeentulosta ja mahdollisuuksista esimerkiksi osallistua yhdenvertaisesti harrastuksiin.

Kuvio 2. Lasten vastausten jakautuminen kysymykseen: ”Kerro, mihin lapsiryhmiin ei mielestäsi käytetä tarpeeksi julkista rahaa. Lapset, ...”

Lasten vastaukset jakautuvat tasaisemmin muiden eri lapsiryhmien välillä. Reilut 47 % vastaajista sanoi, että vammaisiin lapsiin ei käytetä tarpeeksi julkista rahaa. Tulos on hieman yllättävä, sillä kun lapsilta kysyttiin, mihin julkista rahaa pitäisi käyttää enemmän, niin vain neljä vastaajaa toi esiin suoraan vammaisiin lapsiin panostamisen. Toisaalta on hyvä huomioida, että lasten ehdottamat panostukset esimerkiksi harrastuksiin, kouluun ja terveyteen koskevat myös vammaisia lapsia. Lasten vastauksissa erottuvat sotaa pakenevat ja turvaa etsivät lapset, sillä lapset jotka ovat sotien tai konfliktien uhreja mainitsi 45,6 % vastaajista, lapset jotka on erotettu perheestään mainitsi 44,3 % vastaajista ja lapset jotka ovat pakolaisia mainitsi 41,7 % vastaajista. Venäjän hyökkäyssodan seuraukset näkyvät etenkin näissä lapsiryhmissä.

Vastauksista voi päätellä, että lapset lähestyivät tätä kysymystä globaalimmasta näkökulmasta, koska vastauksissa painottuvat vahvasti esimerkiksi konfliktit, sodat, turvapaikanhakijat, kodittomat ja lapsityövoiman uhrit. Tältä osin lasten vastaukset eroavat aiemmasta luvusta, jossa lapset nostivat pääosin asioita heidän omasta arkisesta elinympäristöstään. Toisaalta on hyvä huomioida, että tämän kysymyksen kohdalla lapset valitsivat aliedustetut lapsiryhmät listauksesta. Jos lapsia oltaisiin pyydetty kirjoittamaan, mitkä ovat heidän mielestään aliedustettuja lapsiryhmiä, niin vastaukset olisivat saattaneet olla erilaisia.

Lastensuojelun asiakkaat ovat vajaan 31 % mielestä lapsiryhmä, joka on aliedustettu julkisen rahan käytössä. Tämänkin ryhmän osalta on hyvä huomioida, että lasten ehdotukset julkisen rahan käyttökohteista kohdentuivat pääosin muihin kuin lastensuojelun asiakkaisiin. Lastensuojeluun panostamisen mainitsi vain 30 vastaajaa. Huomionarvoista on, että myös tässä kysymyksessä lapset mainitsivat, että lapsiin joilla on mielenterveyden ongelmia, ei käytetä tarpeeksi julkista rahaa. Näin vastasi 11,5 % lapsista, jotka mainitsivat jonkun muun kuin kysymyksessä mainitut lapsiryhmät. Lisäksi vastauksissa nousivat esiin neuropsykiatrisen häiriön, kuten autismin, ADHD:n tai ADD:n, omaavat lapset.

Sukupuolivähemmistöön kuuluvat, kuten trans- tai muunsukupuoliset lapset, mainittiin 29,7 % vastauksista. Lähes yhtä moni vastaaja eli 29,5 % mainitsi, että seksuaalivähemmistöön, kuten homo- tai biseksuaaleihin, kuuluvat lapset ovat aliedustettu lapsiryhmä. Vaikka tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen panostamisen mainitsi vain yksi prosentti edellisen luvun vastaajista, niin silti lapset tekivät konkreettisia ehdotuksia siitä, miten sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöön kuuluvien lasten oikeuksia voisi parantaa. Lapset ehdottivat muun muassa kouluihin opetusta seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien asioista sekä translasten ja -nuorten oikeuksien parantamista.

Lähes 35 prosenttia vastaajista sanoi, että maaseudulla tai syrjäseudulla asuvat lapset ovat aliedustettu lapsiryhmä. Toisaalta reilut 25 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että kaupungeissa ongelmia kohtaavat lapset ovat aliedustettu lapsiryhmä, kuin myös jengiytymistä kohtaavat lapset (26,3 %). Näiden vastausten kohdalla on hyvä huomata, että kyselyn kaikista vastaajista lähes 40 prosenttia kertoi asuvansa maaseudulla ja suuressa kaupungissa vain alle 14 prosenttia vastaajista.

Useampi kuin joka neljäs vastaaja sanoi, että vähemmistöryhmistä tuleviin lapsiin ei panosteta tarpeeksi. Yksi vastaaja kuvaili näkemyksiään näin:

Kaikki ei-valkoiset / maahanmuuttaja / jotain muuta kuin suomea äidinkielenä puhuvat / millään tavalla suomalaisesta "etnisestä normista" poikkeavat lapset, jotka joutuvat kouluissa kestämään PÄIVITTÄIN uskomattomia määriä rassistista käytöstä. Joko suoraan niin että toiset oppilaat (tai opettajat) käyttäytyvät rassistisesta heitä kohtaan. Tai epäsuorasti, kun valkoiset oppilaat "vitsailevat" keskenään (ja joskus myös opettajien kanssa) rassistisesti ilman että yksikään opettaja puuttuu käytökseen. Sekä suora, että epäsuora rasismi ovat uskomattoman kuormittavia niitä kohtaaville oppilaille, eikä kummankaan laista rasismia tulisi hyväksyä missään tilanteessa.

4 Lasten osallistuminen päätöksentekoon

Lapset voivat osallistua päätöksentekoon esimerkiksi nuorisovaltuustojen tai lasten parlamenttien kautta. Kouluissa päätöksiin voi vaikuttaa esimerkiksi oppilaskuntatoiminnassa. Nämä ovat esimerkkejä edustuksellisen osallistumisen mahdollisuuksista. On tärkeää, että lapsille ja nuorille luodaan niin edustuksellisia kuin kaikille avoimia osallistumisen mahdollisuuksia, jotta heidän näkemyksiään voidaan kuulla ja ne voidaan ottaa huomioon päätöksenteossa. Sähköinen kysely on esimerkki avoimesta osallistumismahdollisuudesta, jossa kyselyn vastaanottaneet lapset voivat vastata kyselyyn. On kuitenkin hyvä huomata, että lapsi voi tarvita tukea kyselyyn vastaamisessa.

Valtiovarainministeriön ja lapsistrategian kyselyssä lapsilta kysyttiin, ajattelevatko julkisen sektorin päättäjät eduskunnassa, aluevaltuustoissa ja kunnanvaltuustoissa lapsia, kun he tekevät päätöksiä rahankäytöstä. Vastaajista 38,6 % oli joko samaa mieltä tai vahvasti samaa mieltä siitä, että päättäjät ajattelevat lapsia (Liite 3). Puolestaan 29,6 % vastaajista oli eri mieltä tai vahvasti eri mieltä väitteen kanssa. Lähes joka kolmas vastaaja sanoi, että he eivät tiedä, ajattelevatko julkisen sektorin päättäjät lapsia. Yksi keino lisätä lasten luottamusta päätöksentekoon on antaa lapsille mahdollisuuksia osallistua.

4.1 Tavat joilla lapset ovat osallistuneet päätöksentekoon

Kaikkiaan 626 henkilöä eli 9,9 % kysymykseen vastanneista kertoi, että he ovat olleet mukana auttamassa tekemään päätöksiä julkisten varojen käytöstä. Kuitenkin enemmistö, 90,1 % lapsista, ei ole osallistunut päätöksentekoon tämän kyselyn perusteella. Jos vastaaja kertoi osallistuneensa päätöksentekoon, niin häneltä kysyttiin, millä tavalla hän oli ollut mukana auttamassa tekemään päätöksiä. Vastauksissa korostui ensimmäisenä oppilaskuntatoiminta (121 vastausta), toisena muilla tavoin koulussa päätöksentekoon osallistuminen (92 vastausta) ja kolmantena nuorisovaltuuston toimintaan osallistuminen (62 vastausta). Myös lasten parlamenttiin osallistuminen (16 vastausta) ja kunnan kyselyihin vastaaminen (14 vastausta) mainittiin.

Oppilaskunnan osalta vastaajat kertoivat, että he ovat esimerkiksi olleet oppilaskunnan hallituksessa päättämässä, mihin koulun rahoja voitaisiin käyttää. Lisäksi oppilaskunnassa on esimerkiksi tehty ehdotuksia, mitä kouluun tarvittaisiin, jotta koulu olisi viihtyisämpi. Vastauksista käy ilmi, että oppilaskuntatoiminta ei rajoitu vain omaan kouluun. Yksi

vastaaja kertoi, että hän oli oppilaskunnan hallituksen jäsenenä päässyt osallistumaan kunnanvaltuuston kokoukseen. Toinen vastaaja sanoi, että hän on ollut oppilaskuntansa kanssa neuvottelemassa muiden koulujen oppilaskuntien kanssa, mitä kunta voisi tarjota nuorille. Joistain vastauksista käy ilmi, että päätöksiä ei välttämättä olla toteutettu lasten toiveiden mukaisesti, vaikka lapsi on ollut mukana vaikuttamassa päätöksentekoon. Lapset eivät kertoneet vastauksissaan, oliko tällaisissa tilanteissa lapsille perusteltu päätösten valintoja.

Olen ollut oppilaskunnan hallituksessa päättämässä mihin koulun rahoja voitaisiin käyttää.

Oppilaskunnassa päätimme, miten koulun pihaa uudistetaan. Hankittiin uusi kiipeilyteline. Vihreän lipun toiminnassa hankittiin värikartonkeja kouluun.

Oppilaskunnan mukana pääsin mukaan johonkin ryhmään, jossa suunnittelimme koulun uutta pihaa tms. Teimme myös oppilaskunnassa aloitteen julkisen kierrätyspisteen tekemisestä.

Oppilaskuntatoiminnan lisäksi vastauksissa korostui muilla tavoin kouluissa päätöksentekoon osallistuminen. Vastaajat ovat osallistuneet koulun kyselyihin ja tehneet ehdotuksia esimerkiksi koulun pihasta, luokkaretkikohteista ja koulun kalusteista. Lisäksi muutama vastaaja mainitsi, että on osallistunut uuden koulurakennuksen, sen pihan ja kalusteiden suunnitteluun. Myös kouluissa käytössä oleva ruutiraha ja ruutibudjetti mainittiin vastauksissa. Helsingin kaupungin osallistavan budjetoinnin mallissa ruutiraha koskee koulujen ja oppilaitosten omaan käyttöön varattua rahaa, josta päättää oppilas- tai opiskelijakunta (Helsingin kaupunki 2020). Ruutibudjetti liittyy puolestaan alueen kehittämiseen. Yksi vastaaja puolestaan kertoi, että hän osallistui päiväkodissa pihakyselyyn, mutta lasten yhteinen toive toteutettiin vasta siinä vaiheessa, kun he olivat jo siirtyneet kouluun.

Koulun ylimääräisten rahojen käyttö. Luokkamme esitti että rahoilla voisi ostaa säkkituoleja. Esityksemme onnistui ja säkkituolit hankittiin.

Uuden koulun suunnittelussa pääsimme antamaan mielipiteitä siitä miten budjetti käytettiin.

Olen äänestänyt koulun ruutibudjettiin liittyvistä asioista monta kertaa.

Vanhaan päiväkotiin sai valita 1 uuden piha asian esim keinut, kiipeilyteline... Mutta kun päätimme että haluamme hämähäkkeineen niin sitä ei tullut. Mutta se tuli sitten kun kaikki silloin ikäiseni pääsivät kouluun niin emme päässeet ikinä keinumaa sillä.

Nuorisovaltuustoon osallistuneet lapset kertoivat, että he ovat päässeet vaikuttamaan kunnan rahankäyttöön, tuomaan esiin mielipiteitään ja osallistumaan myös lautakuntien kokouksiin. Myös lasten parlamenttiin osallistuminen mainittiin vastauksissa, tosin huomattavasti harvemmin kuin nuorisovaltuustoon osallistuminen. Yksi vastaaja kertoi, että hän on Turun lasten parlamentin kautta vaikuttanut kouluruokaan. Toinen vastaaja sanoi, että hän on ollut lasten parlamentissa päättämässä koulun tavaroista ja kaupunkiin roskakorien lisäämisestä. Kaikki nämä esimerkit ovat asioita, joita lapset nostivat kyselyssä kohteiksi, joihin julkista rahoitusta pitäisi heidän mielestään ohjata enemmän.

Olen toiminut nuorisovaltuustossa, jossa ollaan oltu mukana päättämässä kunnan rahankäytöstä.

Olen kuntani nuorisovaltuustossa ja kestävä kehitys -työryhmässä edustajana nuvattamme. Teemme myös joskus aloitteita kaupunginvaltuustolle.

Olen ollut lastenparlamentissa, jossa päätettiin esimerkiksi koulun tavaroita (sohvia, pöytiä jne.) Myös kaupungin yleiskuvaan esim: roskisten lisääminen.

Vastaajat nostivat esiin myös kaupunkien ja kuntien omat kyselyt, joihin he ovat osallistuneet. Esimerkkeinä mainittiin mm. osallistavan budjetoinnin kysely, jossa myös lapset ovat voineet tehdä ehdotuksia ja äänestää rahankäytön kohteista. Lisäksi vastaajat kertoivat, että he ovat osallistuneet kyselyihin ulkoliikuntapaikoista ja kaupungin viihtyvyyttä lisäävistä tekijöistä.

Osallistuin kaupunkini rahankäyttöön liittyvään äänestykseen asettamalla ehdolle idean jalkapallokentästä vanhan tilalle. Ehdotus meni läpi ja muutama viikko sitten juhlimme kentän avajaisia.

Olen ollut esimerkiksi kun sipoon kunnalta tuli kysely miten käyttää kunnan rahaa asukkaiden vuoksi, minä valitsin niityn mehiläisille koska pölyttäjät ovat tärkeitä.

4.2 Lasten ideoita keinoista, joilla lapset voi ottaa mukaan päätöksentekoon

Lapsia pyydettiin täydentämään virke: "Jos päättäjät haluavat ottaa lapset mukaan tekemään päätöksiä julkisten varojen käytöstä, heidän pitäisi..." Lasten vastauksissa korostuu, että päättäjien pitäisi ennen kaikkea kuunnella lapsia. Näin sanoi 23,5 % vastanneista (Liite 4). Toisena korostui tiedon välittäminen lapsille päätöksenteosta ja heidän osallistumismahdollisuuksistaan (11,6 %) ja kolmantena lasten mielipiteiden kysyminen ja

keskustelut heidän kanssaan (9,6 %). Näiden vastausten osalta on huomioitava, että lasten vastauksissa oli paljon hajontaa. Vastauksista suurin osa luokiteltiin Muut vastaukset -kategoriaan, koska monissa näistä vastauksista lapset toivat yleisemmällä tasolla esille, että päättäjien olisi otettava lapset huomioon. Näissä vastauksissa myös todettiin, että päättäjien olisi hyvä olla reiluja, ystävällisiä, kohteliaita ja avoimia lasten ideoille. Vastauksista käy ilmi lasten ajatus, että heidät kohdataan yhdenvertaisesti, vaikka he ovatkin lapsia. Muutamissa vastauksissa ehdotettiin verkkosivuston tai vastaavan väylän luomista, jonka avulla lapset voisivat kertoa näkemyksiään poliittisille päättäjille säännöllisesti.

Olla avoimmin mielin lasten mielipiteitä kohtaan, ja vaikka lapset eivät pysty tekemään isoja tai laajasti vaikuttavia tai muita koskevia päätöksiä yksin, meidän mielipiteiden pitäisi aina vaikuttaa edes jollain tavalla.

Istua alas, katsoa lapsia silmiin, ottaa kynä ja lehtiö, kuunnella lapsia, huomioida tieto, viedä asia eteenpäin, tehdä päätöksiä, joiden tekemisessä huomioidaan lasten mielipiteet ja tiedottaa lapsia päätöksistä ja niiden perusteluista. Olisi myös hyvä, että olisi väylä, jota pitkin lapset voisivat välittää päättäjille mielipiteitään/huoliaan (joihin liittyy lapsen oikeudet/eriarvoisuus ja raha), joita päättäjät avoimesti käsittelisivät esim. keran kuussa netin kautta/vanhan ajan tyyliin anonyymisti lapuille kirjoittaen mielipide-laatikoon laittaen.

Pitäisi tehdä sivusto jonne lapset voivat mennä kertomaan mielipiteitään.

Lasten vastauksissa korostui ennen kaikkea toive siitä, että heitä kuunnellaan ja heitä kannustetaan mielipiteensä ilmaisuun. Vastauksissa ehdotettiin, että päättäjät tutustuisivat lasten arkisiin ympäristöihin, kuten päiväkoteihin, kouluihin ja kerhoihin. Muutamat vastaajat mainitsivat, että olisi hyvä kuulla myös vanhempien ja lasten parissa työskentelevien aikuisten mielipiteitä. Vastauksissa korostui, että lasten kuulemisen ei pitäisi olla näennäistä toimintaa, vaan lasten mielipiteitä on aidosti pyrittävä toteuttamaan. Yksi vastaaja ehdotti, että lapsilla pitäisi olla erilaisia tapoja ilmaista mielipiteensä, kuten puhumalla, kirjoittamalla tai äänestämällä. Lapset toivoivat, että heille kerrotaan jälkikäteen, miten heidän mielipiteensä ovat vaikuttaneet.

Kuunnella ja ymmärtää lapsia ja aikuisia, jotka heidän kanssa työskentelee, kuten opet ja lastenhoitajat. Tehdä näitä kyselyitä, käydä kouluissa ja päiväkodeissa katsomassa millaista siellä on, tulla siihen ympäristöön missä me lapset ja nuoret ollaan.

Kuunnella ja antaa mahdollisuus kertoa näkemyksistään eri tavoin eli puhumalla, kirjoittamalla, äänestämällä tms. ja anonyymisti.

OIKEASTI toimia mielipiteiden toteutumisen eteen. Näyttää varmasti hyvältä paperilla, että "tässä kokouksessa oli mukana nuoria ja lapsia mielipiteineen, heitä kuunneltiin", mutta sitten tämä ei näkyisi mitenkään missään. On oikeasti toimittava, ei vain lupailtava ja kaunisteltava.

Aidosti kuunnella lapsia ja ottaa heidän mielipiteensä konkreettisesti huomioon päätöksenteossa, sekä kertoa lapsille jälkikäteen, mikä vaikutus heidän mielipiteillään on.

Vastauksissa korostui vahvasti, että lapset kaipaavat enemmän tietoa, miten päätöksenteko toimii ja miten he voisivat osallistua siihen. Lapset toivoivat tietoa, mihin julkisia varoja on käytetty ja mihin niitä aiotaan käyttää jatkossa. Yksi vastaaja pohti, että koulun opetus budjetoinnista on suppeaa, sillä asiaan viitataan vain yhteiskuntaopin tunneilla. Useat vastaajat toivat esille, että asioista pitäisi kertoa ymmärrettävästi lapsiystävällisellä tavalla.

Antaa lapsille tarpeeksi tietoa päätösten tekemisestä ja varojen käytöstä, sekä tehdä päätöksiin osallistumisen mahdollisimman helpoksi ja yksinkertaiseksi kaikille.

Tuoda poliittista keskustelua enemmän esille. Harvalla suomalaisella nuorella on oikeasti kykyä kertoa mielipidettään yhtään mistään, koska asioista ei tiedoteta lapsiystävällisellä ja kiinnostavalla tavalla.

Kertoa selkeästi miten paljon rahaa on käytettävissä, millasia asioita on mahdollista toivoa, mitä asioita ei varmasti pysty toteuttaa ja kenelle ideoita voi viedä.

Selittää asiat käyttämällä yksinkertaisia sanoja, eikä selittää mahdollisimman vaikeasti. silloin lapsi ei ymmärrä ja hiljenee jolloin hänen mielipidettään ei saada selville.

Esittää asia "lapsellisella tavalla", eli lapsia kiinnostavalla tavalla, vaikka animaatio, video, esitys, jotain kuvia ja värejä, visuaalisuutta, vaikka peli: "mitä rakentaisit kaupunkiisi lapsia varten?"

Useissa vastauksissa ehdotettiin, että lasten osallistumisesta tiedotetaan ja mainostetaan näkyvästi mm. sosiaalisen median kanavia hyödyntäen. Lapset mainitsivat Instagramin, TikTokin, Twitterin ja Youtuben. Muutamissa vastauksissa ehdotettiin, että lasten osallistumismahdollisuuksista olisi hyvä tiedottaa myös lehdissä ja uutisissa. Lisäksi todettiin, että kouluissa olisi hyvä tiedottaa erilaisista osallistumismahdollisuuksista.

Julkaista ilmoituksia sosiaalisessa mediassa, kuten Instagramissa, TikTokissa ja Twitterissä, sekä muissa sosiaalisissa medioissa, joita nuoret käyttävät.

Lähetää kutsuja lapsille tai julkisesti laittaa internetiin kutsuja niin että lapset voivat osallistua tai hyväksyä kutsun.

Ilmoittaa lehdessä ja uutisissa paljon rahaa on käytettävissä ja tehdä nettisivu jonne lapset saisivat kirjoittaa mihin haluavat että rahaa käytetään.

Lapset toivoivat, että heiltä kysytään mielipidettä ja heidän kanssaan käydään keskusteluita. Vastauksissa ehdotettiin, että esimerkiksi kouluissa kysytään lapsilta, ketkä halusivat osallistua päätöksentekoon. Kun asiasta kiinnostuneet lapset on valittu, niin päättäjät voisivat käydä keskusteluita heidän kanssaan. Lisäksi tuotiin esille, että vanhemmalta olisi hyvä kysyä lupa lapsen osallistumiseen. Vastauksissa ehdotettiin myös, että sosiaalista mediaa voisi hyödyntää keskustelualustana päättäjien ja lasten välillä. Ylipäätään vastauksissa toivottiin, että päättäjät ottaisivat aktiivisesti yhteyttä lapsiin ja nuoriin.

Puhua asiasta lapsien kanssa ja löytää yhteinen tie. Kaikilla nuorilla ei ole tietoa miten asioita päätetään ja sen takia lopulliseen päätökseen tarvitsee aikuiset mukaan, mutta olisi aivan mahtavaa jos nuorten ideoita kuunneltaisiin. Kyllähän nuoret tietää parhaiten heihin kohdistuvat asiat, joten ottakaa meijät ihan rohkeesti mukaan.

Muistaa kysyä ideoita ja mielipiteitä lapsilta sekä kannustaa sanoman oma kantansa asiaan. Pitää uskaltaa olla rohkea, ja myös muistaa kysyä jos jokin on epäselvää. Lapsissa on tulevaisuus, kuunnelkaa ja toteuttakaa lasten ideoita.

Lasten vastauksissa painottui, että päätöksentekijän olisi hyvä kuulla eri-ikäisiä ja erilaisista taustoista tulevia lapsia. Vastaajien mukaan päätökset voisivat olla oikeudenmukaisempia ja tasa-arvoisempia, jos kuultaisiin monenlaisten lasten näkemyksiä. Muutama vastaaja oli huolissaan siitä, että äänessä ovat usein sosiaaliset lapset, jolloin hiljaisemman lapsen mielipide saattaa jäädä huomioimatta.

Ottaa mukaan kaikenlaisia lapsia. Mukana pitäisi olla lapsia, joilla on eri uskonto, kulttuuri, äidinkieli, etninen tausta, ihonväri, seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli (myös translapsia: transpoikia, transtyttöjä ja muunsukupuolisia lapsia) jne. Tulisi ottaa huomioon KAIKKIEN lasten mielipiteet. Myös vammaisten, köyhien ja mielenterveysongelmista kärsivien lasten.

Löytää sellainen tapaa mukaan ottamiselle, että lapset uskaltaisivat tuoda mielipiteensä esiin. Monia voi ujoittaa.

Vastauksissa ehdotettiin lisäksi kyselyitä ja äänestyksiä, joihin vastaamalla lapset voisivat ilmaista mielipiteensä. Muutamissa vastauksissa pohdittiin, että kyselyihin olisi hyvä vastata anonyymisti, jotta kavereiden mielipiteet eivät vaikuttaisi vastauksiin. Lapset

ehdottivat, että kyselyistä voisi välittää tietoa kouluissa tai sosiaalisessa mediassa. Yksi vastaaja kertoi, että hän oli saanut tiedon valtiovarainministeriön ja lapsistrategian kyselyistä Wilman kautta, joten hänen mielestään Wilmaa voisi hyödyntää jatkossakin kyselyiden välittämiseen lapsille vastattavaksi.

Järjestää lapsille suunnattuja kyselyitä ja äänestyksiä vaikka siitä millainen puisto rakennetaan.

Tehdä enemmän kyselyitä missä voi antaa oman mielipiteensä anonyymisti koska välttämättä kaikki ei uskalla sitä antaa julkisesti koska pelkää muitten mielipiteitä.

Pyytää koulussa lapsia tekemään kyselyitä tai pyytää opettajaa tekemään listaa lasten mieleipiteistä, jotka voidaan näyttää päättäjille. Esim tällaisen kyselyn avulla voitaisiin tiivistää eri paikkakunnilta/alueilta lasten tarpeita ja mielipiteitä.

Tehdä kyselyitä esim. sosiaaliseen mediaan lapsille ja nuorille. Tai jos sosiaalinen media on nuoremmille este, kyselyitä voitaisiin järjestää koulussa. Lisäksi päättäjät voisivat itse kertoa lapsille rahankäytöstä ja sen päättämisestä.

Lapset toivoivat myös päättäjien kouluvierailuita, joissa päättäjät kertoisivat julkisen rahoituksen käytöstä ja heille voisi esittää kysymyksiä. Lisäksi toivottiin tapahtumia ja tilaisuuksia, joissa lapset voisivat tavata päättäjiä ja ehdottaa ideoitaan. Muutamissa vastauksissa ehdotettiin, että lapsia voisi pyytää kokouksiin kertomaan näkökulmistaan. Huomionarvoista on, että vain kahdeksan vastaajaa ehdotti, että lasten osallisuutta voisi lisätä nuorisovaltuustojen kautta.

Ottaa kouluihin yhteyttä ja pitää esim tunteja asiaan liittyen.

Aloittaa jo ala-asteelta ja käydä kertomassa koulussa, että tahdomme teidät mukaan yhteiseen tärkeään toimintaan osallisiksi.

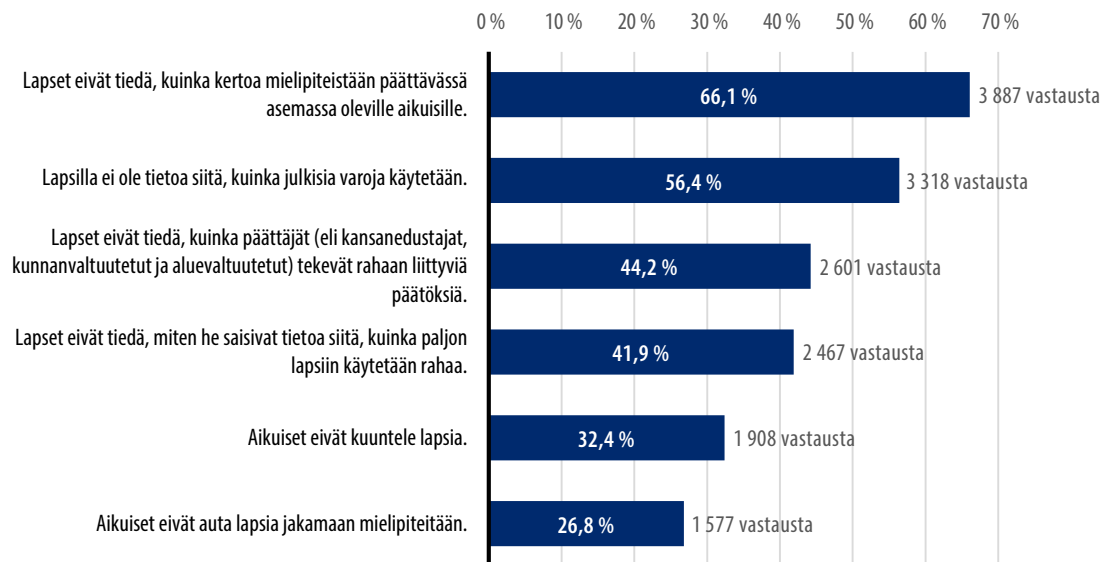
Sopia jokin tapaaminen lapsien kanssa, jossa ideoidaan mitä tehtäisiin. Päättäjät voisivat esittää myös omia ideoita.

Pyytää lapsia ja nuoria koskevissa päätöksissä lausuntoa nuorisovaltuustolta tai järjestää asiasta kuntalaiskysely, joka on suunnattu lapsille.

4.3 Lasten näkemyksiä päätöksentekoon osallistumisen esteistä

Kyselyyn vastanneiden mukaan suurin este lasten osallistumiselle päätöksentekoon on, että lapset eivät tiedä, kuinka kertoa mielipiteistään päättävissä asemassa oleville aikuisille. Tämän vaihtoehdon valitsi 66,1 % vastaajista. Toiseksi yleisimpänä asiana mainittiin, että lapsilla ei ole tietoa siitä, kuinka ylipäätään julkisia varoja käytetään. Näin puolestaan sanoi 56,4 % vastanneista. Lasten vastaukset ovat tältä osin linjassa lasten ideoiden kanssa siitä, miten lapset voisi ottaa mukaan päätöksentekoon. Tärkeää olisi lisätä lasten tietoisuutta ja muodostaa selkeitä kanavia, joiden avulla lapset voisivat ilmaista mielipiteitään. Toisaalta on hyvä huomioida, että erilaisia rakenteita, kuten nuorisovaltuustoja ja lasten parlamentteja, on jo olemassa. Kyselyn vastausten perusteella voidaan kuitenkin tulkita, että lapset kaipaisivat monipuolisempia keinoja olla yhteydessä päättäjiin.

Kuvio 3. Lasten vastausten jakautuminen kysymykseen: ”Alla on luettelo asioista, jotka muiden lasten mielestä voivat vaikeuttaa lasten osallistumista julkisten varojen käytöstä tehtäviin päätöksiin. Mitkä seuraavista ovat sinun mielestäsi suurimpia haasteita?” Vastaaja pystyi valitsemaan enintään kolme vaihtoehtoa.

Myös muissa vastauksissa korostui lasten tiedon tarve. 44,2 % vastaajista sanoi, että lapset eivät tiedä, kuinka kansanedustajat, aluevaltuutetut ja kunnanvaltuutetut tekevät rahan liittyviä päätöksiä. Puolestaan hieman vajaat 42 % vastaajista nosti esiin, että lapset eivät tiedä, miten he saisivat tietoa siitä, kuinka paljon juuri lapsiin käytetään rahaa. Vastausten perusteella voi päätellä, että päätöksenteon osallistumisen esteenä on ennen kaikkea tiedon puute.

Vastausten mukaan harvemman lapsen mielestä aikuisen toiminta on esteenä päätöksentekoon osallistumiselle. 32,4 % vastaajista sanoi, että esteenä on se, että aikuiset eivät kuuntele lapsia. Lapset ehdottivatkin edellä, että päättäjät voisivat tehdä enemmän esimerkiksi kouluvierailuita, jotta lasten ääni kuuluisi päätöksenteossa paremmin. Lähes 27 % oli sitä mieltä, että aikuiset eivät auta lapsia jakamaan mielipiteitään. Voidaan todeta, että lapset toivovat erilaisia osallistumismahdollisuuksia, mutta myös konkreettisesti apua siinä, miten he voisivat saada mielipiteensä kuuluviin.

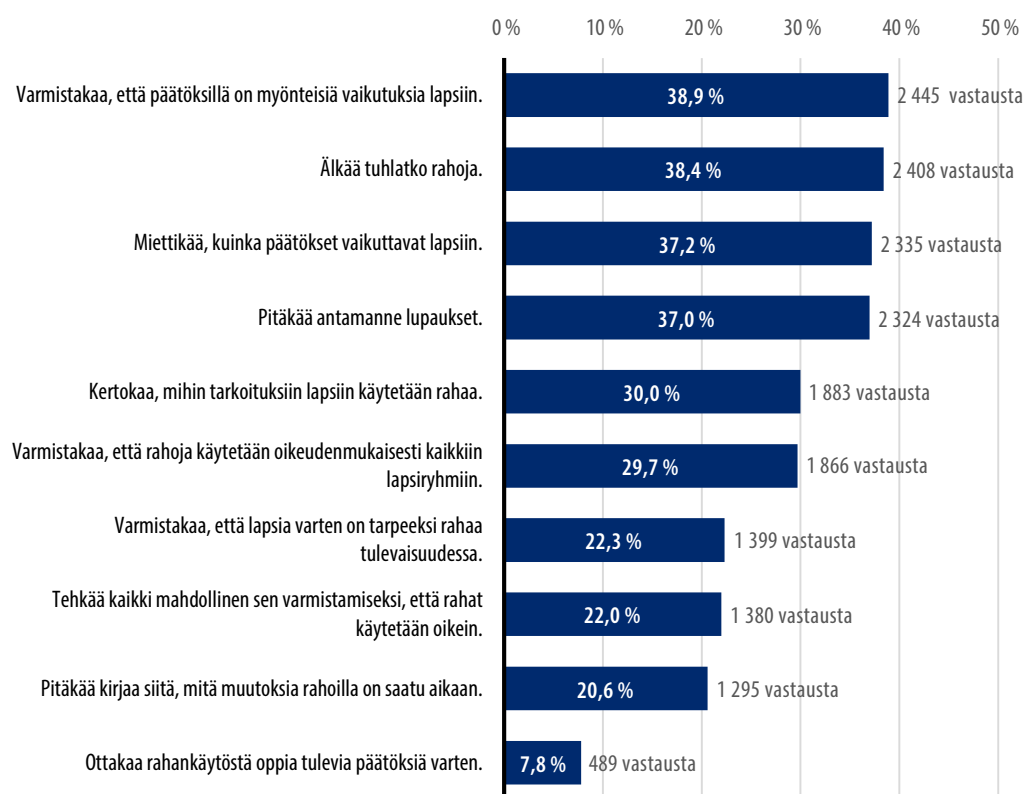
5 Lasten neuvoja poliittisille päättäjille ja valtiovarainministerille

Kyselyssä lapsia pyydettiin valitsemaan annetuista vaihtoehtoista neuvoja, joita he antaisivat yleisesti poliittisille päättäjille. Lisäksi lapsia pyydettiin kirjoittamaan neuvoja, joita he antaisivat erityisesti valtiovarainministerille.

5.1 Lasten neuvoja poliittisille päättäjille

Kun lapsia pyydettiin valitsemaan, mitä neuvoja he antaisivat julkisen sektorin päättäjille, jotta päättäjät voisivat tehdä järkeviä ja oikeudenmukaisia päätöksiä rahojen käytöstä lapsiin, niin lasten vastaukset jakautuvat melko tasaisesti. Vastausten perusteella lasten tärkein neuvo on, että päättäjien pitää varmistaa, että päätöksillä on myönteisiä vaikutuksia lapsiin. Näin sanoi lähes 39 % vastanneista. Seuraavaksi yleisimmät neuvot ovat: älkää tuhlatko rahoja (38,4 %), miettikää, kuinka päätökset vaikuttavat lapsiin (37,2 %) ja pitäkää antamanne lupaukset (37,0 %).

Kuvio 4. Lasten vastausten jakautuminen kysymykseen: ”Mitä neuvoja antaisit julkisen sektorin päättäjille, jotta he voisivat tehdä järkeviä ja oikeudenmukaisia päätöksiä rahojen käytöstä lapsiin?” Vastaajaa pyydettiin valitsemaan mielestään kolme tärkeintä neuvoa.

Myös lasten neuvojen osalta korostui toive tiedon lisäämisestä lapsille. Tasan 30 % vastaajista neuvoi päättäjiä kertomaan, mihin tarkoituksiin lapsiin käytetään rahaa. 29,7 % antoi neuvoksi, että päättäjien pitää varmistaa, että rahoja käytetään oikeudenmukaisesti kaikkiin lapsiryhmiin. Tämän neuvon taustalla voi olla lasten ajatus siitä, että esimerkiksi pientuloisissa perheissä elävät lapset ovat lapsiryhmä, joihin ei välttämättä kohdenneta riittävästi julkisia resursseja, kuten luvusta kolme kävi ilmi.

Vähemmän mainintoja saivat seuraavat neuvot: varmistakaa, että lapsia varten on tarpeeksi rahaa tulevaisuudessa (22,3 %), tehkää kaikki mahdollinen sen varmistamiseksi, että rahat käytetään oikein (22,0 %) ja pitäkää kirjaa siitä, mitä muutoksia rahoilla on saatu aikaan (20,6 %). Valtion velkaantuminen ei vielä kyselyn ajankohtaan ollut toistuvasti esillä mediassa, vaikka asiasta on käyty julkista keskustelua kuluvan vaalikauden aikana. Kuitenkin useampi kuin joka viides vastaaja neuvoi kiinnittämään huomiota siihen, että lapsia varten on tarpeeksi rahaa tulevaisuudessa. Vain vajaa 8 % vastaajista antoi neuvoksi, että ottakaa rahankäytöstä oppia tulevia päätöksiä varten. Lasten neuvot painottuivat enemmän säästeliäisyyteen, lapsivaikutusten arviointiin ja annettujen lupauksen pitämiseen.

5.2 Lasten neuvoja valtiovarainministerille

Kaikkiaan 3 036 vastaajaa vastasi kysymykseen, jossa pyydettiin kertomaan neuvoja valtiovarainministerille. Kyselyn ajankohtana valtiovarainministerinä toimi keskustan Annika Saarikko, mutta lasten neuvot sopivat myös tuleville valtiovarainministereille. Lasten vastauksissa oli paljon hajontaa. Suurin osa vastauksista luokiteltiin Muut vastaukset -kategoriaan, koska näissä vastauksissa lapset eivät antaneet varsinaisia neuvoja (Liite 5). Lähes joka viides vastaaja sanoi, ettei hän tiedä, millaisia neuvoja voisi antaa valtiovarainministerille. Yksi lapsi pohti vastauksessaan, ettei hän ole sellaisessa asemassa, että hän voisi antaa neuvoja valtiovarainministerille. Puolestaan lähes joka kymmenes vastaaja sanoi, ettei hän halua antaa neuvoja. Vastausten perusteella voidaan todeta, että kysymys oli usealle lapselle haastava.

Ne lapset, jotka antoivat neuvoja, nostivat tärkeimmäksi neuvoksi lasten ja nuorten kuuntelemisen. Näin sanoi kaikkiaan 13,4 % vastaajista. Vastauksissa korostui erityisesti ajatus, että lapsilla ja nuorilla on kokemusta heidän arkisesta elinympäristöstään, joten heitä kannattaa kuunnella, kun päätöksellä on vaikutuksia lapsiin ja nuoriin. Lasten mielestä on tärkeää, että heidät otetaan tosissaan. Joissain vastauksissa mainittiin, ettei lapsille pidä luvata liikoja, vaan antaa realistinen kuva, mitkä ovat sellaisia asioita, jotka on mahdollista toteuttaa. Lapset pitivät tärkeänä, että valtiovarainministeri kuuntelee erilaisista taustoista tulevia lapsia. Muutamissa vastauksissa pohdittiin, ettei mielipiteen ilmaisu aina ole lapsille helppoa, joten osallistuminen on hyvä tehdä selkeäksi ja lasta voi auttaa kertomaan mielipiteensä.

Sanoisin, että kuunnelkaa lapsia ja nuoria, sillä he tietävät mihin rahaa tulisi käyttää koskien nuorten ja lasten asioita.

Kuuntele lapsia. Tämä kysely oli hyvä aloitus, mutta ei vielä riitä. On tärkeää, että erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa olevien lasten äänet saadaan kuuluviin. Ja siten aikuisten, joilla on valtaa, täytyy kuunnella heitä ja ottaa heidän mielipiteensä huomioon päätöksenteossa.

Kuunnelkaa miltä joistakin lapsista tuntuu muualla maailmassa kun he ovat esim. köyhiä, kodittomia tai vähemmistöjä.

Kuuntele lapsia/nuoria, luota heihin ja heidän sanomaansa, älä vähättele tai laita sanoja heidän suuhunsa.

Toiseksi eniten lapset antoivat neuvoja rahankäyttöön liittyen. Vastauksissa painotettiin erityisesti järkevää, huolellista ja tasapuolista rahankäyttöä. Useissa vastauksissa todettiin, ettei rahaa pidä tuhlaata. Muutamissa vastauksissa mainittiin, että olisi hyvä seurata, millaisia vaikutuksia käytetyillä rahoilla on saatu aikaan.

Käyttäkää rahat tasavertaisesti eri ryhmien tarkoituksiin. Suhtautukaa kaikkiin hälyttäviin merkkeihin vakavasti ja tehkää kaikkenne, jotta joka ikisellä lapsella olisi hyvä ja turvallinen elämä.

Käyttäkää rahat huolella ja harkiten, ja varmistakaa, että raha menee juuri siihen paikkaan ja niille henkilöille, jotka sitä oikeasti tarvitsevat eniten.

Valtion rahat tulee käyttää viisaasti, ei velkaannuta liikaa, tuetaan heikommassa asemassa olevia enemmän, pidetään kirjaa menoista ja tuloista sekä niiden vaikutuksista, otetaan lapset ja nuoret mukaan päätöksentekoon ja kuunnellaan sekä toteutetaan heidän toiveensa.

Lapset mainitsivat neuvojen joukossa ehdotuksia, joihin valtiovarainministeri voisi ehdottaa kohdennettavan resursseja nykyistä enemmän. Nämä vastaukset ovat pitkälti linjassa lasten aiempiin ehdotuksiin, joita käsiteltiin luvussa kaksi. Lapset ehdottivat muun muassa panostuksia harrastuksiin, kouluihin, leikkipuistoihin, mielenterveyspalveluihin ja lapsiperheiden tukemiseen. 5,4 % vastaajista neuvoi, että valtiovarainministerin kannattaa ottaa lapset huomioon. Lapset neuvoivat ajattelemaan päätöksiä lapsien kannalta ja ottamaan huomioon päätöksen lyhyen sekä pitkän aikavälin seuraukset.

Neuvoista en niinkään tiedä, mutta muistakaa, että meidän, lasten, turvattu terveys on äärimmäisen tärkeää ja sen eteen kannattaa tehdä töitä.

Ota huomioon lapset, kuuntele nuorisovaltuustoja, teetä kyselyjä, mitä vain!

Mieti aina lapsia ja miten päätöksesi vaikuttaa heihin, nyt ja tulevaisuudessa. Mieti myös että kaikki lapset on erilaisia ja heillä on erilaiset taustat, edellytykset ja taidot.

Mieti päätöksen teossa 3 syytä miten lapset hyötyvät siitä.

Vastauksissa korostui lasten toive, että valtiovarainministeri kysyisi lapsilta mielipiteitä ja kävisi heidän kanssaan keskusteluita. Vastajat sanoivat, että esimerkiksi nuorisovaltuustojen ja lasten parlamenttien kautta voi saada tietoa lasten mielipiteistä. Vastauksissa korostui, että lapsilta kannattaa kysyä mielipidettä etenkin silloin, kun päätöksellä on vaikutuksia lapsiin ja nuoriin. Lisäksi lapset antoivat neuvoja päätöksentekoon liittyen. Lasten mielestä valtiovarainministerin on tärkeää tehdä harkittuja, oikeudenmukaisia ja viisaita päätöksiä. Vastauksissa myös pohdittiin, että on hyvä ottaa huomioon erilaisia näkökulmia ennen päätöksentekoa sekä pohtia päätösten seurauksia.

Keskustelua lasten toiveista. Jalkautua esim. kouluihin lasten pariin juttelemaan lastenasioista ja kertomaan omasta työstään.

Se että aina ei kannata kuunnella lapsia, mutta joissakin asioissa kapset saattavat olla kultaakin arvokkaampia. Asioita joista kannattaa kysyä mielipiteitä lapselta on koulut, niiden pihat ja koti olot.

Tehkää viisaita päätöksiä, joilla on myönteisiä vaikutuksia lasten arkeen.

Ajattele mahdollisimman montaa näkökulmaa ennen lopullisen päätöksen tekemistä.

Myös neuvojen osalta lapset korostivat, että lapsille on hyvä tarjota enemmän tietoa. Lapset toivoivat tietoa, mihin julkisia varoja käytetään ja millaisia ehdotuksia julkisten varojen käytöstä tehdään. Lapset neuvoivat, että kannattaa käyttää sellaista kieltä, jota lapset ymmärtävät. Yksi vastaaja ehdotti, että lapsille viestimisessä voisi käyttää selkokieltä.

Jos kysytään jotain, niin kuin vaikka tämä kysely, niin pitäisi puhua sellaista kieltä, että lapset sen ymmärtää. Nytkin oli sellaisia kysymyksiä ja sanoja mitä en ymmärtänyt. Ja minä olen lapsi.

Voisi tehdä videon missä esimerkiksi selitetään mihin julkisia varoja voi käyttää.

Vastaajat myös neuvoivat, että lapset ja nuoret on hyvä ottaa mukaan päätöksentekoon. Yksi vastaaja sanoi, että lapset varmasti osallistuvat vaikuttamiseen, kunhan osallistuminen toteutetaan riittävän yksinkertaisesti ja lapsille mieluisalla tavalla. Myös tässä yhteydessä ehdotettiin sivustoa, jonne lapset ja nuoret voisivat lähettää ideoitaan. Lapset myös neuvoivat valtiovarainministeriä asettumaan lapsen tai nuoren asemaan, jotta hän voisi ajatella asioita lapsen tai nuoren näkökulmasta.

Nuorissa on tulevaisuus ja kannattaa ottaa nuoria mukaan jo nyt koska he tietävät mitä nuorten maailmassa liikkuu, mitkä auttaisivat nuoria.

Ota selvää paremmin lasten ja nuorten ajatuksista ja ideoista. (Joku sivusto, johon voisi ilmoittaa omia ideoitaan?)

Asetu lapsen asemaan tai seuraa lasten ongelmia, ja yritä parantaa niitä mahdollisimman kattavasti. Pienetkin ongelmat ovat huomion arvoisia!

Muutamissa vastauksissa mainittiin, että valtiovarainministerin on tärkeää pitää lupauksensa, jotka hän on antanut äänestäjilleen. Eräs vastaaja pohti, että ministerin ei pitää antaa sellaisia lupauksia, joita hän ei voi pitää. Viisi vastaajaa antoi nykyiselle valtiovarainministerille kehua tai kiitoksen hänen tekemästään työstä.

Pitä lupaukset! Lapset ei tykkää kun ensin luvataan ja sitten ei olekkaan.

Kiitos, että pidätte huolta valtiosta ja meistä.

6 Yhteenveto

Tässä julkaisussa on tarkasteltu lasten mielipiteitä valtion, kuntien ja hyvinvointialueiden rahankäytöstä. Valtiovarainministeriön ja lapsistrategian kyselyyn tuli lähes 7 000 vastausta, mikä osoittaa, että lapset haluavat osallistua ja heillä on mielipiteitä julkisten varojen käytöstä. Aikuisilla voi toisinaan olla ennakkoluuloja, ovatko lapset kiinnostuneita raha-asioista ja haluavatko he ilmaista näkemyksiään julkisten varojen käytöstä. Lasten monipuoliset vastaukset ja kyselyn suuri vastaajamäärä kuitenkin osoittavat tällaiset mahdolliset ennakkoluulot virheellisiksi. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsella on oikeus tulla kuulluksi häntä koskevissa asioissa. Kunnissa ja hyvinvointialueilla tehdään monia lasten arkeen vaikuttavia päätöksiä. Kyselyn vastaajien runsas määrä kannustaakin myös alue- ja paikallishallinnossa selvittämään lasten mielipiteitä, kun päätöksellä on merkittäviä vaikutuksia lapsiin ja nuoriin.

Lapset ehdottivat heidän arkisesta elinympäristöstään kohteita, joihin julkisia resursseja voisi kohdentaa nykyistä enemmän. Lapset panostaisivat ennen kaikkea harrastuksiin ja vapaa-aikaan, kouluun ja oppimiseen sekä terveyteen ja hyvinvointiin. Lasten vastauksissa on huomionarvoista, että lähes joka kymmenes vastaaja sanoi, että lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin pitäisi ohjata nykyistä enemmän rahoitusta. Tuoreimman koulu-terveyskyselyn mukaan nuorten ahdistus- ja masennusoireet olivat huomattavasti lisääntyneet keväällä 2021 verrattuna koronaepidemiaa edeltävään aikaan. Tytöistä lähes joka kolmas ja pojista noin 8 % raportoi kohtalaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta. (Aalto-Setälä, Suvisaari, Appelqvist-Schmidlechner & Kiviruusu 2021.) Tältä osin on ymmärrettävää, että mielenterveyden vahva painottuminen välittyi lasten vastauksissa. Muina kohteina lapset nostivat vastauksissaan esille ympäristöön, kuten leikkipuistoihin ja julkisiin oleskelutiloihin, panostamisen sekä lasten ja lapsiperheiden tukemisen. Vastauksissa välittyi laajasti lasten huoli siitä, saavatko kaikki lapset tarpeeksi tukea ja onko lapsilla esimerkiksi yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua harrastuksiin perheen taloudellisesta tilanteesta riippumatta.

Lapset korostivat, että he kaipaavat lisää tietoa julkisten varojen käytöstä, päätöksenteosta ja heidän osallistumismahdollisuuksistaan. Valtiovarainministeriö on tämän julkaisun erillisenä liitteenä koostanut lapsille ja nuorille suunnatun tietopaketin julkisesta taloudesta sekä lasten mielipiteistä julkisten varojen käytöstä. Tietopaketti voi antaa vastauksia joihinkin lasten kysymyksiin. Kyselyn vastausten pohjalta voidaan todeta, että lapsille ja nuorille on tärkeää, että heidän näkemyksiään kysytään. Lapset muun muassa ehdottivat, että

päätäjät voisivat tehdä kouluvierailuita tai järjestää tilaisuuksia, joissa lapsilla olisi mahdollista esittää kysymyksiä ja ilmaista mielipiteitään. Lapset toivoivat myös kyselyitä, joihin he voisivat vastata. Näin voitaisiin selvittää laajemman lapsijoukon näkemyksiä.

Tässä julkaisussa on tarkasteltu kyselyn keskeisimpiä tuloksia. Aineistosta olisi mahdollista tehdä myös tarkempaa tarkastelua esimerkiksi sen pohjalta, miten vastaukset jakautuvat eri sukupuolien tai ikäryhmien mukaisesti. Jatkossa olisi mielenkiintoista myös tarkastella, mitä kohteita lapset ja nuoret julkisen rahoituksen käytössä ylipäättäen painottaisivat enemmän ja vähemmän, jotta heille tärkeitä kohteita voitaisiin rahoittaa. Tässä kyselyssä lapsia ei pyydetty tarkastelemaan asiaa siitä näkökulmasta, mitä kohteita he painottaisivat vähemmän. Lapset kuitenkin antoivat rahankäyttöön liittyviä neuvoja. Vastauksissa painotettiin erityisesti järkevää, huolellista ja tasapuolista rahankäyttöä. Useissa vastauksissa todettiin, ettei rahaa pidä tuhhlata. Lisäksi muutamissa vastauksissa mainittiin, että olisi hyvä seurata, millaisia vaikutuksia käytetyillä rahoilla on saatu aikaan.

Lasten mielipiteiden kysyminen päätöksenteon tueksi on arvokasta, jotta lapsilta ja nuorilta itseltään voidaan saada tietoa. Lapset korostivat, että heidän mielipiteistään ei pidä tehdä oletuksia, vaan on tärkeää, että heille annetaan mahdollisuus itse kertoa, miten he asian kokevat. Kansanedustajat, aluevaltuutetut, kunnanvaltuutetut ja valtion, hyvinvointialueiden sekä kuntien viranhaltijat voivat ottaa neuvoa yhden vastaajan osuvasta kiteytyksestä:

Rohkeutta ottaa lapsia ja nuoria mukaan heidän näkemysten selvittämisen kautta. Ei me haluta välttämättä päättää, mutta ilman meitä, ette tiedä, mitä me ajattelemme.

Lähteet

Aalto-Setälä, T. & Suvisaari, J. & Appelqvist-Schmidlechner, K. & Kiviruuu, O. 2021. Pandemia ja nuorten mielenterveys – Kouluterveyskysely 2021. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tutkimuksesta tiiviisti 55/2021. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-738-8>

Aho, J. & Penttilä, M. 2022. Kuntien ja hyvinvointialueiden lapsibudjetointi ja toteumatietojen seuranta sekä raportointi : Selvityshenkilöiden raportti. Valtiovarainministeriön julkaisu 2022:55. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-224-6>

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. Asunnottomat 2021. Selvitys 2/2022. Luettu 14.10.2022. [https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2021\(62592\)](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2021(62592))

Heinonen, H. & Hipp, T. & Lavikainen, V. & Martiskainen, T. & Muuronen, K. & Pollari, K. 2015. ”Älkää säästäkö tyhmästi lastenne kustannuksella” – Lasten ja nuorten mielipiteitä hallituksen rahankäytöstä. Lastensuojelun Keskusliitto. https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Rahankayttoselvitys_verkko.pdf

Helsingin kaupunki, 2020. Ruuti-raha. Kasvatus ja koulutus. Luettu 17.10.2022. <https://dev.hel.fi/paatokset/media/att/5c/5c60ed9a2c91bc45fb2c760d10de27cfe28d4461.pdf>

Helsingin Sanomat 1.4.2022. Saanko hoitoa, jos murrän käteni, saan sydänkohtauksen tai sairastun koronaan? – Näin hoitajalakko vaikuttaa ihmisten arkeen. Luettu 27.10.2022. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000008722228.html>

livonen, E. & Pollari, K. 2022a. Lapsivaikutusten arvioinnilla parempia päätöksiä – Lapsivaikutusten arviointi, lapsibudjetointi sekä lapset ja nuoret tiedontuottajina hyvinvointialueella : Ohjeistus hyvinvointialueiden päättäjille, nuorisovaltuustoille ja viranhaltijoille. Valtioneuvoston kanslian julkaisu 2022:2. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-166-7>

livonen, E. & Pollari, K. 2022b. Lapsivaikutusten arvioinnilla parempia päätöksiä kunnassa. Valtioneuvoston kanslian julkaisu 2022:4. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-378-4>

livonen, E. & Pollari, K. 2021. Lapsivaikutusten arvioinnin käsikirja lainvalmistelijoille. Valtioneuvoston kanslian julkaisu 2021:5. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-370-8>

Iitla, Lapsiperheköyhyys datana. Luettu 14.10.2022. <https://itla.fi/lapsiperhekoehyys-datana/>

Kansallinen lapsistrategia : Komiteamietintö. Valtioneuvoston julkaisu 2021:8. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-777-5>

Kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma : Valtioneuvoston periaatepäätös. Valtioneuvoston julkaisu 2021:81. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-868-0>

Kuntalaki 410/2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410>

Laki hyvinvointialueesta 611/2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210611>

Lastensuojelulaki 417/2007. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Nuorisolaki 1285/2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161285>

Stenvall, E. 2021. Tutkimusta tarvitaan lasten ja nuorten osallisuudesta päätöksentekoon. Kasvun tuki aikakauslehti 1/2021. <https://kasvuntuki.fi/wp-content/uploads/2021/05/kasvun-tuki-01-2021-final-3.pdf#page=18>

Stenvall, E. & Tiitinen, L. & Saarinen, L. & Pollari, P. & Sirtamo, J. 2021. Lasten kuulemisen käsikirja lainvalmistelijoille. Valtioneuvoston kanslian julkaisu 2021:6. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-405-7>

Ulkoministeriö 17.5.2022. Suomi ilmoittaa kiinnostuksensa liittyä Natoon. Luettu 27.10.2022. https://um.fi/tiedotteet/-/asset_publisher/ued5t2wDmr1C/content/suomi-ilmoittaa-kiinnostuksensa-liittya-natoon/35732

YK:n lapsen oikeuksien komitea. Yleiskommentti nro 12 (2009) Lapsen oikeus tulla kuulluksi. CRC/C/GC/12. https://lapsiasia.fi/documents/25250457/37288006/CRC_C_GC_12_julkaisu.pdf/9daac47a-f69f-3258-be52-0d0e34380e69/CRC_C_GC_12_julkaisu.pdf?t=1465380818000

Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991. https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2#idm45949343241536

Yle Uutiset 2.5.2022. Tiistaina alkanut kunta-alan työtaistelu on historiallisen laaja – monet menevät lakkoon ensi kertaa elämässään. Luettu 27.10.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12426141>

Yle Uutiset 18.1.2022. Moposuora on monimutkaisempi juttu kuin äkkiä luulisi. Luettu 14.10.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12275013>

Liitteet

Liite 1. Sähköinen kysely lapsille.

Lasten mielipiteet julkisten rahojen käytöstä

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Hei! Kiitos vierailustasi tämän kyselyn sivuille.

Kysymme tässä kyselyssä eri puolilla Suomea asuvien 10–17-vuotiaiden lasten mielipiteitä. Aiheena on se, **kuinka julkisia varoja käytetään lapsiin**. Kun puhumme ”julkisista varoista”, tarkoitamme rahaa, jota Suomen valtio, kunnat ja jatkossa myös hyvinvointialueet käyttävät palvelujen tarjoamiseen kaikille lapsille ja aikuisille.

Julkinen hallinto kerää veroja yhteisten asioiden ja palveluiden toteuttamiseksi. Vaaleissa eduskuntaan valitaan kansanedustajat, kuntiin kunnanvaltuutetut ja hyvinvointialueille aluevaltuutetut. Näiden päättäjien on päätettävä siitä, kuinka paljon ja mihin tarkoituksiin julkisia varoja käytetään. Rahaa käytetään muun muassa lasten, työikäisten ja ikäihmisten erilaisia tarpeita varten, kuten koulutukseen, terveydenhuoltoon sekä kirjastojen ja liikuntapaikkojen ylläpitoon.

Haluamme tietää mielipiteesi siitä, **kuinka valtio, kunnat ja hyvinvointialueet käyttävät julkisia varoja lapsiin**. Kysymme myös mielipidettäsi tavoista, joilla päätetään, kuinka paljon ja mihin rahaa käytetään.

Tähän kyselyyn ei ole olemassa oikeita tai vääriä vastauksia. **Haluamme vain tietää, mitä sinä ajattelet asiasta**. Kyselyn vastauksia käytetään valtiovarainministeriön lapsibudjetoinnin hankkeessa. Myös lapsistrategian virkakunta voi käyttää vastauksia.

Tähän kyselyyn osallistuminen on **vapaaehtoista**. Sinun ei tarvitse osallistua, jos et halua. Kyselyyn vastaaminen vie aikaa noin 15–30 minuuttia. Huomioithan, että kyselyä ei voi tallentaa välissä, joten vastaa yhdellä kertaa kaikkiin kysymyksiin.

Sinun nimeäsi ei kysytä tässä kyselyssä, joten vastauksesi ovat siis **nimettömiä**. Kysely on avoinna perjantaihin 20.5.2022 klo 16.00 asti.

[Valtiovarainministeriö](#) ja [kansallinen lapsistrategia](#) toteuttavat kyselyn. Jos sinulla herää kysymyksiä, niin voit olla yhteydessä Heidi Järvenpään (heidi.jarvenpaa@gov.fi tai puh. 050 430 6416).

1. Jos haluat osallistua kyselyyn, klikkaa tästä. *

Haluan osallistua kyselyyn.

Voit myös jättää osallistumatta kyselyyn. Jos kuitenkin haluat lisätietoja lasten oikeuksista, [klikkaa tästä](#).

Anna taustatietoja itsestäsi

Nämä ensimmäiset kysymykset koskevat sinua itseäsi.

2. Mikä on sukupuolesi?

- Poika
- Tyttö
- Muu
- En halua kertoa

3. Minkä ikäinen olet?

- 10–12
  - 13–15
  - 16–17
  - Kerro ikäsi tässä, jos et löytänyt sitä edeltä
-

4. Millaisella alueella asut?

- Suuressa kaupungissa
- Pienessä kaupungissa
- Maaseudulla (eli muualla kuin suuressa tai pienessä kaupungissa)

Mihin julkisia varoja pitäisi käyttää?

5. Kaikilla lapsilla on oikeuksia, joihin julkisen sektorin on käytettävä rahaa.

Alla on lueteltu joitakin kaikille lapsille kuuluvia oikeuksia. **Valitse niistä kaikki ne**, joihin julkinen sektori eli Suomen valtio, kunnat ja hyvinvointialueet **EIVÄT mielestäsi käytä tarpeeksi rahaa. Voit valita niin monta kohtaa kuin haluat.**

- Oikeus saada näkemyksensä otetuksi asianmukaisesti huomioon
- Oikeus terveydenhuoltoon, esimerkiksi lääkäreiden ja sairaaloiden palveluihin
- Vapaus valita uskontonsa
- Oikeus henkiinjäämiseen sekä ruumiillisen ja henkisen kehittymisen edistämiseen
- Oikeus saada lapsille soveltuvaa tietoa
- Oikeus leikkiä turvallisissa paikoissa
- Oikeus yksityisyyteen
- Oikeus opetukseen
- Oikeus saada tukea, kun perheellä ei ole varaa ravintoon, vaatteisiin tai asuntoon
- Oikeus tulla suojelluksi vahingonteolta

6. Jos voisit valita yhden lapseen liittyvän asian, johon pitäisi käyttää enemmän julkista rahaa, mikä se olisi?

---

7. Kertoisitko miksi?

---

8. Mihin kotikunnassasi tai asuinalueellasi pitäisi käyttää enemmän rahaa?

---

9. Kertoisitko miksi?

Järkevä rahankäyttö

Julkisen sektorin päättäjät eduskunnassa, kunnanvaltuustoissa ja aluevaltuustoissa ovat vastuussa siitä, että he tekevät **järkeviä ja oikeudenmukaisia päätöksiä julkisten varojen käytöstä**.

Tässä osiossa **haluamme tietää, mitä mieltä olet päätöksenteosta**.

10. Kuinka paljon olet samaa mieltä seuraavien väittämien kanssa?

	Vahvasti eri mieltä	Eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvasti samaa mieltä	En tiedä
Julkisen sektorin päättäjät (eli kansanedustajat, kunnanvaltuutetut ja aluevaltuutetut) ajattelevat lapsia, kun he tekevät päätöksiä rahankäytöstä.	☐	☐	☐	☐	☐
Rahaa käytetään siten, että KAIKKI lapset voivat nauttia oikeuksistaan.	☐	☐	☐	☐	☐

11. Jotkut lapsiryhmät eivät välttämättä pysty nauttimaan kaikista oikeuksistaan, koska julkisia varoja ei käytetä tarpeeksi heihin ja heidän erityistarpeisiinsa.

Näihin lapsiryhmiin voi kuulua esimerkiksi vammaisia lapsia, maahanmuuttajataustaisia lapsia tai lapsia, jotka ovat lastensuojelun asiakkaita ja heidät on sijoitettu asumaan muualle kuin omaan kotiin.

Kerro, mihin lapsiryhmiin EI mielestäsi käytä tarpeeksi julkista rahaa (voit valita niin monta kohtaa kuin haluat).

Lapset,

- jotka ovat vammaisia
- joiden on pakko tehdä työtä
- joilla on hyvin vähän rahaa
- jotka ovat luonnonkatastrofien uhreja
- jotka ovat sotien ja konfliktien uhreja

- jotka etsivät turvaa uudesta maasta
- jotka ovat pakolaisia
- jotka ovat kodittomia
- jotka ovat lastensuojelun asiakkaita ja mahdollisesti sijoitettu asumaan muualle kuin omaan kotiin
- jotka on erotettu perheestään
- jotka ovat seksuaalivähemmistöön kuuluvia, kuten homo- tai biseksuaaleja
- jotka ovat sukupuolivähemmistöön kuuluvia, kuten transsukupuolisia tai muunsukupuolisia
- jotka tulevat muista vähemmistöryhmistä
- jotka asuvat maaseudulla tai syrjäseuduilla
- jotka kohtaavat ongelmia kaupungeissa
- jotka kohtaavat jengiytymistä
- Muut lapset – kerro tarkemmin: _____

12. Seuraavaksi haluamme tietää, mitä neuvoja antaisit julkisen sektorin päättäjille, jotta he voisivat tehdä järkeviä ja oikeudenmukaisia päätöksiä rahojen käytöstä lapsiin.

Alla on esimerkkejä muiden lasten antamista neuvoista.

Valitse kolme tärkeintä asiaa, jotka julkisen sektorin päättäjien eli kansanedustajien, kunnanvaltuutettujen ja aluevaltuutettujen on otettava huomioon, kun he tekevät päätöksiä rahankäytöstä.

- Älkää tuhlatko rahoja.
- Kertokaa, mihin tarkoituksiin lapsiin käytetään rahaa.
- Varmistakaa, että päätöksillä on myönteisiä vaikutuksia lapsiin.
- Pitäkää kirjaa siitä, mitä muutoksia rahoilla on saatu aikaan.
- Miettikää, kuinka päätökset vaikuttavat lapsiin.
- Varmistakaa, että lapsia varten on tarpeeksi rahaa tulevaisuudessa.
- Tehkää kaikki mahdollinen sen varmistamiseksi, että rahat käytetään oikein.
- Pitäkää antamanne lupaukset.
- Varmistakaa, että rahoja käytetään oikeudenmukaisesti kaikkiin lapsiryhmiin.
- Ottakaa rahankäytöstä oppia tulevia päätöksiä varten.

13. Mitä päättäjät voivat tehdä, jotta lapset voisivat luottaa enemmän julkisten varojen käytöstä tehtäviin päätöksiin?

Lasten ottaminen mukaan päätöksentekoon

Tässä osiossa kysymme, kuinka paljon **päättäjät (eli kansanedustajat, kunnanvaltuutetut ja aluevaltuutetut) mielestäsi kuuntelevat lasten mielipiteitä** ja ottavatko he nämä mielipiteet huomioon, kun he tekevät päätöksiä julkisten varojen käytöstä lapsiin.

14. Kerro, kuinka paljon olet samaa mieltä seuraavien väittämien kanssa

	Vahvasti eri mieltä	Eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvasti samaa mieltä	En tiedä
Mielestäni on tärkeää, että päättäjät kuuntelevat lasten mielipiteitä siitä, kuinka rahoja pitäisi käyttää.	☐	☐	☐	☐	☐
Mielestäni lapset voisivat auttaa päättäjiä tärkeiden päätösten tekemisessä.	☐	☐	☐	☐	☐
Mielestäni on tärkeää, että päättäjät toimivat lasten mielipiteiden pohjalta.	☐	☐	☐	☐	☐
Haluaisin itse olla mukana, kun päättäjät tekevät päätöksiä.	☐	☐	☐	☐	☐
Mielestäni suurin osa lapsista haluaisi osallistua päätösten tekoon.	☐	☐	☐	☐	☐
Minusta olisi mukavaa osallistua päätöksentekoon, kun kansanedustajat, kunnanvaltuutetut tai aluevaltuutetut päättävät tärkeistä asioista.	☐	☐	☐	☐	☐
Mielestäni suurin osa lapsista pitäisi osallistumista mukavana.	☐	☐	☐	☐	☐

Kiitos tähän mennessä antamistasi vastauksista. Meillä on sinulle vielä muutama kysymys.

15. Oletko koskaan ollut mukana auttamassa tekemään päätöksiä julkisten varojen käytöstä?

- Kyllä
- Ei

Millä tavalla olet ollut mukana auttamassa tekemään päätöksiä?

Päätäjien pitäisi kertoa lapsille selkeästi, kuinka he tekevät rahankäyttöä koskevia päätöksiä.

16. Alla on luettelo asioista, jotka muiden lasten mielestä voivat vaikeuttaa lasten osallistumista julkisten varojen käytöstä tehtäviin päätöksiin. Mitkä seuraavista ovat sinun mielestäsi suurimpia haasteita – valitse ainoastaan kolme kohtaa.

- Lapset eivät tiedä, kuinka kertoa mielipiteistään päättävässä asemassa oleville aikuisille.
- Lapset eivät tiedä, kuinka päättäjät (eli kansanedustajat, kunnanvaltuutetut ja aluevaltuutetut) tekevät rahan liittyviä päätöksiä.
- Lapsilla ei ole tietoa siitä, kuinka julkisia varoja käytetään.
- Lapset eivät tiedä, miten he saisivat tietoa siitä, kuinka paljon lapsiin käytetään rahaa.
- Aikuiset eivät auta lapsia jakamaan mielipiteitään.
- Aikuiset eivät kuuntele lapsia.

17. Täydennä tämä lause: Jos päättäjät haluavat ottaa lapset mukaan tekemään päätöksiä julkisten varojen käytöstä, heidän pitäisi...

---

18. Kuvittele, että sinulla on viiden minuutin tapaaminen valtiovarainministerin kanssa (henkilö, joka vastaa raha-asioista hallituksessa). Sinulla on ehdotuksia siitä, kuinka ministeri voisi parantaa julkisten varojen käyttöä lapsiin. Sinulla on aikaa kertoa vain kaksi tärkeintä asiaa. Mitkä asiat kertoisit valtiovarainministerille?

---

19. Mitä neuvoja antaisit valtiovarainministerille?

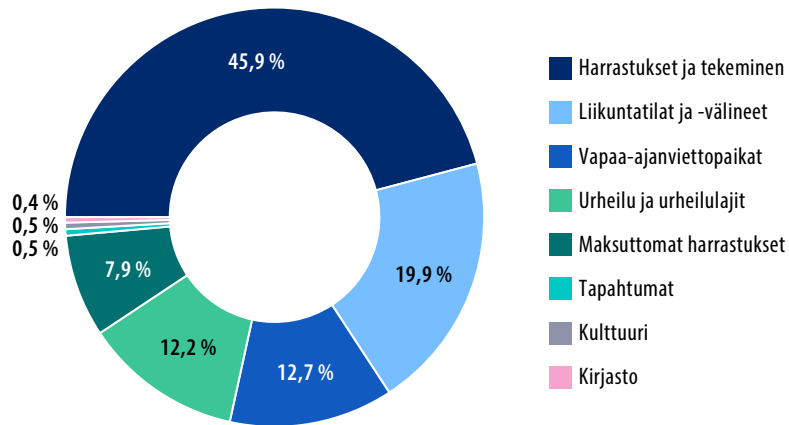

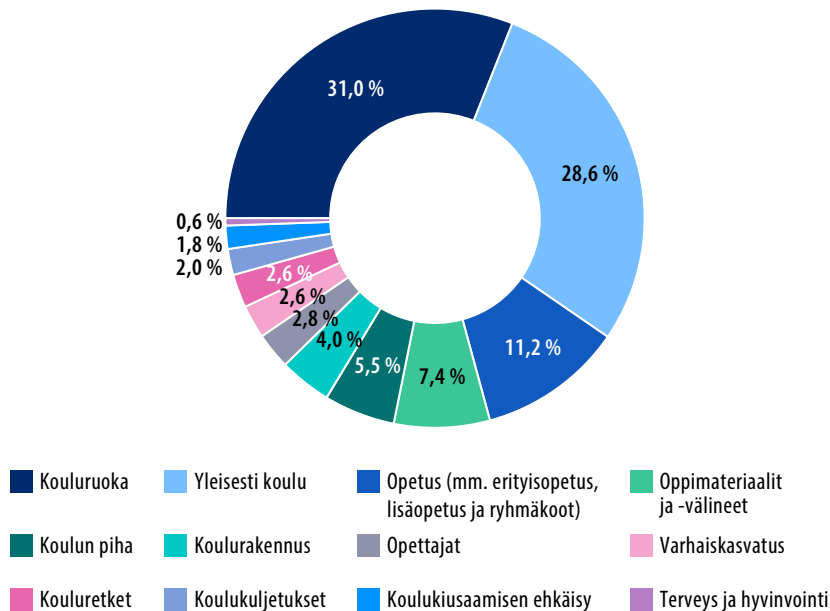

Liite 2. Lasten vastausten tarkempi jakautuminen kysymykseen: ”Jos voisit valita yhden lapseen liittyvän asian, johon pitäisi käyttää enemmän julkista rahaa, mikä se olisi?”

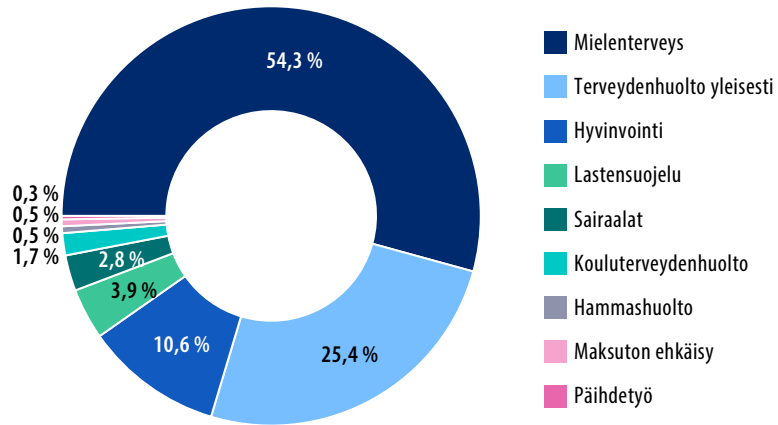
Harrastukset ja vapaa-aika, 1 201 vastausta (25,0 %)

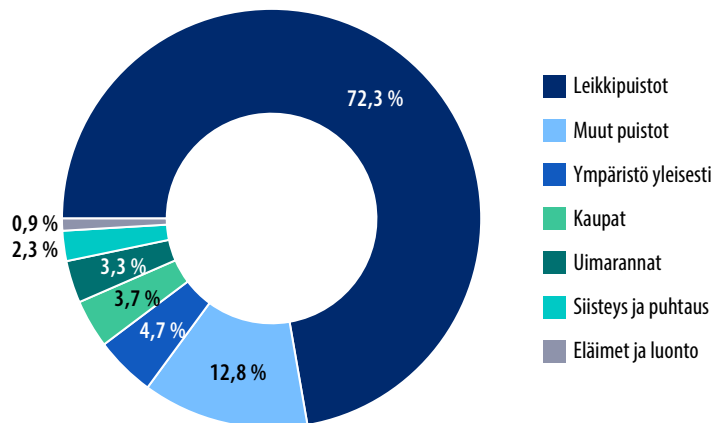
Koulu ja oppiminen, 893 vastausta (18,6 %)

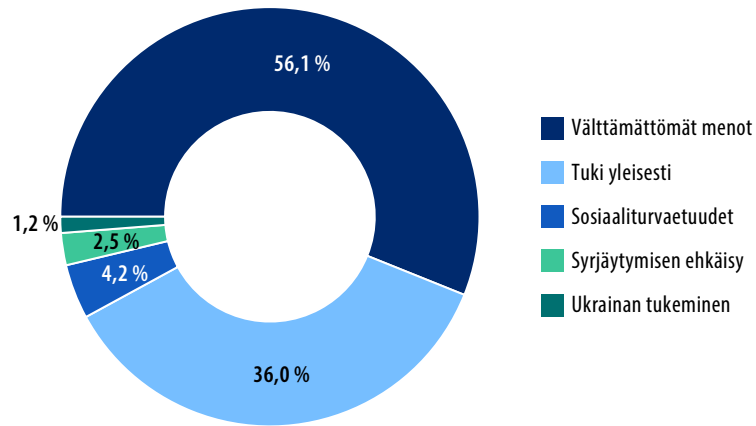
Terveys ja hyvinvointi, 761 vastausta (15,8 %)

Ympäristö, 429 vastausta (8,9 %)

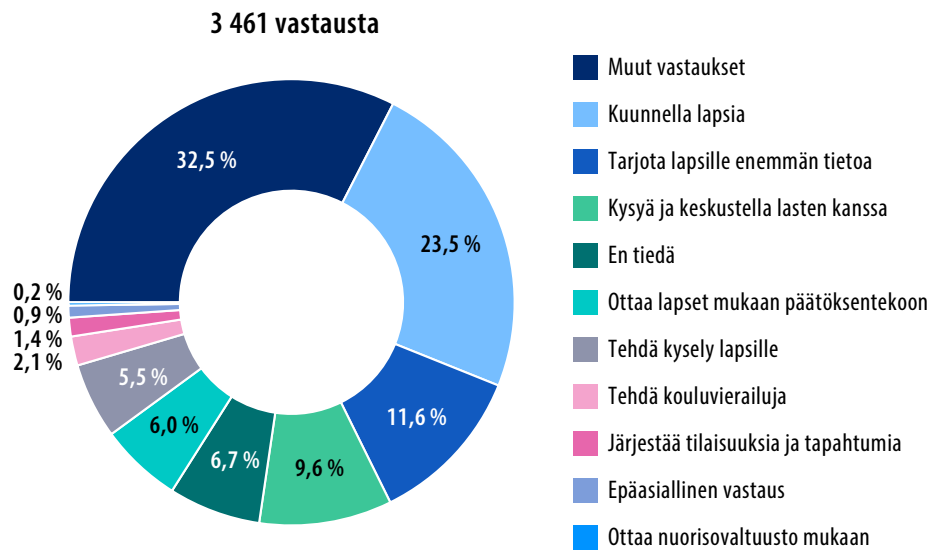
Lasten ja lapsiperheiden tukeminen, 403 vastausta (8,4 %)

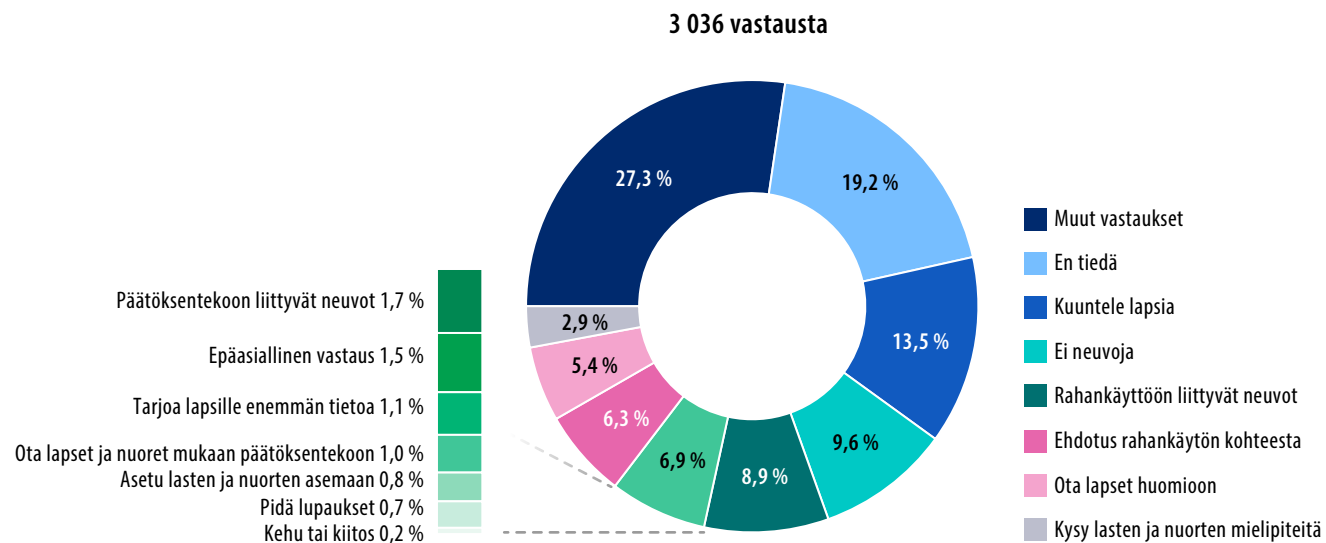
Liite 3. Vastausten jakautuminen kun lapsilta kysyttiin, ajattelevatko julkisen sektorin päättäjät lapsia, kun he tekevät päätöksiä rahankäytöstä.

	Vahvasti eri mieltä	Eri mieltä	Samaa mieltä	Vahvasti samaa mieltä	En tiedä	Keskiarvo
Julkisen sektorin päättäjät (eli kansanedustajat, kunnanvaltuutetut ja aluevaltuutetut) ajattelevat lapsia, kun he tekevät päätöksiä rahankäytöstä.	6,1 %	23,5 %	33,9 %	4,7 %	31,8 %	3,3
Rahaa käytetään siten, että KAIKKI lapset voivat nauttia oikeuksistaan.	7,7 %	28,1 %	33 %	9,9 %	21,3 %	3,1

Liite 4. Vastausten jakautuminen kun lapsia pyydettiin täydentämään virke: "Jos päättäjät haluavat ottaa lapset mukaan tekemään päätöksiä julkisten varojen käytöstä, heidän pitäisi..."

Liite 5. Vastausten jakautuminen kysymykseen: ”Mitä neuvoja antaisit valtiovarainministerille?”

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
Snellmaninkatu 1 A
PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 0295 160 01
vm.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-367-089-1 (pdf)

Marraskuu 2022